

**Research-based
analysis of European
youth programmes**

Det frivillige ungdomsarbejde og coronapandemien

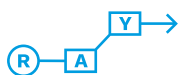
Et lille case study af udfordringer med og muligheder i den nødvendige brug af digitale kommunikationsmidler i projekter under ungdomsområdet for Erasmus+ og Det Europæiske Solidaritetskors

Udarbejdet af

Carsten Yndigejn, Ph.d.

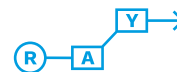
for Kontoret for Internationale Uddannelsesprogrammer og Bevillingsadministration som led i det internationale samarbejde under RAY - Research-based analysis of European youth programmes

2021

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	INDLEDNING	3
2.	RESTRIKTIONER PÅ UNGDOMSOMRÅDET SIDEN NEDLUKNINGEN I MARTS 2020.....	4
3.	UNDERSØGELSER AF CORONAPANDEMIENS KONSEKVENSER FOR DE UNGE.....	5
3.1.	SAMMENFATNING	8
4.	CORONAPANDEMIEN OG DET FRIVILLIGE UNGDOMSARBEJDE – ET OVERBLIK	9
4.1.	INITIATIVER TIL FOREBYGGELSE AF FØLGERNE AF CORONA FOR DET FRIVILLIGE UNGDOMSARBEJDE	9
4.2.	FOKUS PÅ ONLINE-AKTIVITETER	10
4.3.	DE INTERNATIONALE UDVEKSLINGERS SÆRLIGE SITUATION	10
4.4.	SAMMENFATNING	12
5.	CASESTUDIES I CORONAPANDEMIENS KONSEKVENSER FOR DET INTERNATIONALE UDVEKSLINGSARBEJDE I DANSKE PROJEKTER	14
5.1.	INDLEDNING	14
5.2.	E-LÆRINGSPROJEKTET	14
5.2.1.	OPLEVELSER OG VURDERING HOS TOVHOLDEREN FOR EN GRUPPE AF DELTAGERE.....	17
5.3.	DET INTERNATIONALE SAMARBEJDSPROJEKT	18
5.4.	VOLONTØRPROJEKTET	22
5.4.1.	VOLONTØRERNES OPLEVELSE OG VURDERING.....	24
5.5.	SAMMENFATNING	28
6.	AFSLUTNING.....	31
7.	NOTER	36

1. INDLEDNING

Da Danmark lukkede ned i marts 2020, som følge af de hastigt stigende smittetal forårsaget af covid-19 virus, fik det store konsekvenser for alle dele af samfundslivet. Således også for unges hverdagsliv og aktiviteter, og inden for et særligt område, projekter og international udveksling inden for det frivillige ungdomsarbejde, betød nedlukningen at projekter måtte sættes i stå, at de ikke kunne sættes i gang, eller at de helt eller delvis måtte overgå til at blive gennemført som en online aktivitet.

Formålet med denne rapport er at belyse nogle af konsekvenserne af nedlukningen for det frivillige internationale ungdomsarbejde, idet et særligt fokus er at se på hvorledes nedlukningen blev oplevet af projektledere og projektdeltagere, samt som det vigtigste at se på hvilke strategier der blev udviklet for at imødegå konsekvenserne af nedlukningen.

Rapporten bygger på små casestudies omfattende tre projekter baseret på international udveksling. Fælles for projekterne er at de har været støttet af enten Erasmus+ Ungdom eller Det Europæiske Solidaritetskorp.

Rapporten er kommet til veje som led i samarbejdet mellem de europæiske nationale kontorer der administrerer Erasmus+ Ungdom og Det Europæiske Solidaritetskorp. Et samarbejde der finder sted i netværket RAY – Research-based analysis of European youth programmes, der forsker i virkningerne af international ungdomsudveksling.

Rapporten består af to dele. I første del gives der en kort introduktion til konsekvenserne af nedlukningen af samfundet siden marts 2020 og til den forskningsmæssige tilgang til problematikken i relation til børn og unge. I anden del berettes om de tre cases som rapporten bygger på, hvor der er et særligt fokus på forskydningen fra analog til digital interaktion. Udvekslingsprojekter handler helt essentielt om at unge mødes om et fælles projekt på tværs af nationale grænser og på tværs af kulturelle og sociale skel. Der er ydermere et fokus i Erasmus+ Ungdom og Det Europæiske Solidaritetskorp på at inkludere udsatte unge. Det er unge der har forskellige former for udfordringer, fysisk, kognitivt, kønsmæssigt, etnicitetsmæssigt, nationalt eller socioøkonomisk. Denne rapport har også denne problematik med i sit sigte.

2. RESTRIKTIONER PÅ UNGDOMSOMRÅDET SIDEN NEDLUKNINGEN I MARTS 2020

Onsdag d. 11. marts 2020 blev der afholdt et pressemøde i Statsministeriet, hvor statsministeren annoncerede en omfattende nedlukning af Danmark på grund af det hastigt stigende antal smittede med den nye coronavirus covid-19. Indgrebene fik virkning fra fredag d. 13. marts 2020.

Af betydning for unge og det frivillige ungdomsarbejde, er de foranstaltninger der greb ind i unges dagligliv. Det drejer sig om en i første omgang to ugers hjemsendelse af elever og studerende på skoler og uddannelsesinstitutioner. Ligeledes lukkedes indendørs kultur- og fritidstilbud i offentligt regi i to uger, og frivillige foreninger opfordredes til ligeledes at lukke ned. Statsministerens opfordring på pressemødet blev dagen efter fulgt op af en ændring af epidemiloven, således at sundhedsministeren fra den 17. marts 2020 kunne udstede forpligtende bekendtgørelser.

Det er ligeledes af betydning for ungdomsudveklingen at Udenrigsministeriet ændrede rejsevejledninger, således at alle ikke-nødvendige rejser frarådedes til alle lande, og at der skete en lukning af grænserne, i første omgang fra 14. marts 2020 til 13. april 2020.

Endvidere indførtes der et indendørs forsamlingsforbud på 10 personer. Dette suppleredes senere med udendørs forsamlingsforbud. Størrelsen af forsamlingsforbuddet reguleredes i de kommende måneder, men der blev på intet tidspunkt indført udgangsforbud i Danmark.ⁱ

Derefter skete der en gradvis åbning af samfundslivet i april, maj og begyndelsen af juni. Dog fastholdtes restriktionerne på forsamlingsstørrelserne i varierende omfang, ligesom der blev udstedt midlertidige opholdsforbud på enkelte populære forsamlingssteder.

Efter sommeren, hvor smittetallene atter var stigende, indførtes der gradvist nye tiltag, såsom brug af mundbind i offentlig transport fra august 2020 og indendørs i restauranter i september 2020, og derefter i alle offentligt tilgængeligt lokaler i slutningen af oktober 2020.ⁱⁱ

I december skete der som følge af en yderligere kraftig stigning i smittetallene atter en total nedlukning af aktiviteter i samfundet. Disse blev først gradvist ophævet i løbet af foråret 2021, men negativ coronatest blev nu et krav for at få adgang til en række aktiviteter. Det gjaldt dog ikke for børn. Genåbning af visse aktiviteter skete ligeledes lidt før og i videre omfang for børn og unge under 18 år end for voksne.ⁱⁱⁱ

I løbet af sommeren 2021 skete der en gradvis ophævelse af restriktionerne, og de bortfaldt helt i løbet af august måned.

3. UNDERSØGELSER AF CORONAPANDEMIENS KONSEKVEN- SER FOR DE UNGE

Meget hurtigt efter coronapandemiens udvikling og den deraf følgende nedlukning af samfundet blev der gennemført undersøgelser af konsekvenserne for børn og unge. Fokus var primært på børns og unges undervisnings- og sociale situation.

Egmont fonden lod Rambøll gennemføre en survey i juni 2020 blandt unge i 8. klasse om deres oplevelse af nedlukningen af samfundet. Undersøgelsen viste at hovedparten af de unge oplevede en uændret livstilfredshed, men hver en ottendedel oplevede henholdsvis en forbedret eller en forværret livstilfredshed.^{iv} Som årsager til ændret livstilfredshed peger rapporten på at hjemsendelsen fra skolen hos nogle har skabt en kærkommen pause fra skolens krav, mens den hos andre har skabt usikkerhed om man lærte nok under nedlukningen. Der tegner sig således ikke et entydigt billede af de unges reaktion på nedlukningen. En del oplevede det som en kærkommen pause fra de krav de møder i det daglige fra skolen og kammeraterne, mens andre havde det omvendt.^v Rapporten peger på at manglen på struktur og rutine, samt fravær af fællesskab med kammeraterne, har virket negativt på de unges oplevelse af situationen under nedlukningen.^{vi}

I en endnu tidligere undersøgelse, som ligeledes omtales i Egmont rapporten, peges der på at der blandt eleverne i folkeskolen er elever, der klarer sig bedre end til daglig, fordi de fik omfattende støtte fra forældrene derhjemme, men at der omvendt også er elever, der klarer sig mindre godt, fordi hjemmet ikke yder eller formår at yde den nødvendige støtte.^{vii}

Forskere fra Institut for Folkesundhed på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet på Københavns Universitet har deltaget i et internationalt studie af den mentale helbredstilstand blandt borgere i fire forskellige lande (Danmark, Frankrig, Holland og Storbritannien) under den første nedlukning i foråret og forsommeren 2020. Der er indsamlet data om den mentale helbredstilstand blandt 200.000 borgere i de fire lande.

Forskerne fandt at unge der tidligere har været ramt af psykisk sygdom, udviser den største grad af ensomhed, men at følelsen af ensomhed og angst ramte bredere umiddelbart efter nedlukningen. Den umiddelbare reaktion aftog dog gradvist i løbet af de følgende måneder efterhånden som nedlukningen atter blev ophævet.

Dette er en general trend i en række videnskabelige undersøgelser.^{viii}

Forskellige studier viste at mellem en fjerdedel og en femtedel af de unge gav udtryk for at de følte sig ensomme efter nedlukningen. Det er angiveligt mere end en fordobling i forhold til tiden inden coronanedlukningen.^{ix}

Ifølge Berlingske Tidende viser en undersøgelse, som Kantar Gallup har foretaget et år efter coronanedlukningen, at halvdelen af de adspurgte i alderen 18 til 35 år har følt sig ensomme under coronakrisen. Det er en væsentlig større andel end blandt den ældre del af befolkningen. Undersøgelsen viser dog også at de unge er delte i dette spørgsmål, idet den anden halvdel af de adspurgte tilkendegav at de ikke har oplevet ensomhed.

Lidt over halvdelen af de unge tilkendegav ligeledes at deres personlige trivsel var blevet dårligere siden nedlukningen i marts 2020.^x

Psykolog Anne Bräuner peger på at coronanedlukningen har vist de fysiske fællesskabers betydning for de unge. Som hun siger: "Begrebet Fear of missing out (FOMO) er blevet vendt på hovedet for de unge. De unge er tvunget til at gå glip af alt det, som deres liv ellers var rettet mod."^{xi}

Rabøl Hansen m.fl.^{xii} peger ligeledes på at det overordnet set er fraværet af det fysiske sociale liv, der er de unges væsentligste savn i forbindelse med nedlukningen. At det sociale liv ikke bare var der som en del af dagligdagen, men skulle skabes aktivt, kunne ligeledes udløse en følelse af isolation eller eksklusion.^{xiii} På den anden side havde nedlukningen også positive virkninger ved at nedbringe følelsen af stress, og specielt de sårbare unge følte en lettelse ved at slippe for det sociale præstationspres.^{xiv}

Rabøl Hansen m.fl. peger yderligere på at de unge tager onlineuniverset til sig, men at der med tiden også udvikles en online træthed, og at kedsomheden kompenseres med streaming og spil. Andre kompenserer i det fysiske rum ved at mødes med enkelte kammerater til gåture eller andre uden-dørs fysiske aktiviteter.

Nogle aktiviteter sker også uden forældrenes viden. Rabøl Hansen m.fl. giver som eksempel en pige, der springer ud ad vinduet for at være sammen med kammeraterne efter at forældrene tror at hun er gået i seng, eller et andet eksempel om en dreng der tager på sommerhustur med nogle venner.

Rabøl Hansen m.fl. peger på lærerens betydning for at onlineundervisningen bliver vellykket. De giver flere eksempler på at positiv kontakt virker befordrende, mens manglende kontakt efterlader de unge med uløste problemer. Der gives også eksempler på behovet for pædagogisk og teknologisk kompetenceløft, men det nævnes tillige at der er eksempler på kreativ pædagogisk udvikling i løbet af processen.^{xv} Deres konklusion er dog at den digitale interaktion ikke kan stå alene, men at den må blandes med analoge former for interaktion og nærvær.^{xvi}

Rabøl Hansen har yderligere peget på pædagogernes betydning for de unges trivsel og betydningen af de sociale fællesskaber.^{xvii} Dette gør sig i særlig grad også gældende for arbejdet med at forebygge mobning. Et arbejde der let kunne blive lagt til side som følge af nedlukning og hjemmeskoling.^{xviii}

DPU ved Aarhus Universitet har gennemført en omfattende forskning i coronaens betydning for børn og unges uddannelse og trivsel, voksnes arbejdsliv og familiers hverdagsliv.^{xix}

Et af forskningsprojekterne undersøger det at være ung i coronaens tid. Det udføres af en projektgruppe der kalder sig UC-TID. De arbejder med både kvalitativ og kvantitativ forskning og med en bred vifte af forskningsdata. De søger ikke et entydigt ungdomsbegreb, men derimod at måle forskelligheden i ungegruppen. Som de siger: "Vi lytter til fortællinger om liv, dilemmaer, drømme og frustrationer, som både rummer fællestræk og forskelligartede og overraskende mønstre."^{xx} Forskningen har affødt et samarbejde med et universitet i Sydney, Australien, som gennemfører parallel forskning, således at der er basis for en tværnational komparativ analyse.^{xxi}

Statens Institut for Folkesundhed har gennemført projektet Sammen – hver for sig, der har undersøgt hvorledes unge i alderen 15-20 år har oplevet deres livssituation under nedlukningen af samfundet. Projektet fokuserede på tre temaer: kammerater, forældre og fest- og alkoholkultur. Data stammer fra maj 2020.

Undersøgelsen viste at en stor andel af de unge, når de blev spurgt om situationen under nedlukningen sammenlignet med deres erindring om situationen før, oftere havde oplevet sig mere isolerede, irritable, ensomme, og for pigernes vedkommende, også kede af det.^{xxii} Rapporten afdækker også

nogle bekymringsfaktorer hos de unge (i forhold til at smitte andre, at familien bliver smittet, og hvor længe nedlukningen varer ved), hvor piger fremstår mere bekymrede end drenge. Derimod er kun få af de unge bekymrede for selv at blive smittet.^{xxiii}

På ugebasis opretholder halvdelen af de unge en fysisk kontakt med vennerne, men omfanget af kontakten er væsentlig reduceret i forhold til før nedlukningen, om end en sjettedel tilkendegiver at de mødes oftere. Samværet foregår også under iagttagelse af de af myndighederne anbefalede forholdsregler. Kun nogle få procent tilkendegiver at de ingen forholdsregler tager.^{xxiv}

Forholdet til forældrene er i det store billede uændret, eller det er blevet forbedret som følge af nedlukningen, og dette på trods af at der også har været flere konflikter mellem de unge og forældrene. Andelen der tilkendegiver at de har fået et forværret forhold til forældrene, er meget lav.^{xxv}

Endelig viser undersøgelsen at hovedparten af de unge har drukket mindre alkohol under nedlukningen, fordi alkoholindtagelse foregår i en social sammenhæng som har været fraværende under nedlukningen. Den ottendedel der har drukket mere angiver som forklaring bl.a. at de har mere tid, keder sig eller hænger mere ud med venner, men også at det skyldes bekymringer og ensomhed.^{xxvi}

Kristoffer Albris og Emilie Munch Gregersen har gennemført en undersøgelse af hvorledes studerende der bor på kollegium har håndteret nedlukningen. De fremhæver at i begyndelsen formåede de unge ved kreativ brug af online løsninger at kompensere for konsekvenserne af nedlukningen, men tendensen er at følelsen af at lide socialt afsavn har været stigende i takt med at nedlukningen varede ved.^{xxvii}

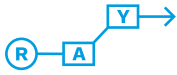
Som helhed konstaterer forskerne at de unge savner flere sociale oplevelser under nedlukningen, men at ensomhed ikke er udtalt. Til gengæld intensiveres samværet med de nære relationer på bekostning af de perifere. De unge er kreative online, men oplever alligevel ensformighed i dagligdagen og mangel på motivation. Der er dog stadig forskel på hverdag og weekend.^{xxviii}

Undersøgelsen omfatter også internationale studerende, som adskiller sig fra de danske ved at de fysisk er helt afskåret fra deres netværk i hjemlandet. De adskiller sig også ved at de tager et mere globalt perspektiv på coronapandemien, idet de orienterer sig i forhold til udmeldinger fra såvel de danske myndigheder, som myndigheder i deres respektive hjemlande.^{xxix}

I undersøgelsen 'Ungdommen sat på pause' viser Julie Ziska og Catrine Sundorf Kristensen fra Hope projektet at der umiddelbart efter nedlukningen i marts 2020 var en stigning i andelen af de unge der følte sig ensomme og stressede. Der indtrådte så et fald i takt med at genåbningen skete de kommende måneder, men derefter steg niveauet for følelsen af ensomhed og stress kontinuerligt, og det nåede hurtigt et niveau der lå højere end ved starten af nedlukningen.^{xxx}

Katznelson og Sørensen problematiserer at der i tematiseringen af de unges situation tegnes et endimensionalt billede af de unge.^{xxxi} De peger på det modsætningsfyldte billede der tegnes af de unge i den offentlige debat. På den ene side tegnes billedet af de ansvarlige unge, der overholder restriktionernes krav om social distance, og på den anden side tegnes billedet af festfokuserende unge, der bryder kravet om forsamlingsforbud.

De to forskere peger endvidere på at nedlukningerne har skabt afsavn og en følelse af ensomhed, men understreger at spørgsmålet om ensomhed også har flere facetter. For de udadvendte og socialt aktive unge har nedlukningen skabt en ensomhedsfølelse på grund af manglende kontakter med de sociale fællesskaber de unge normalt færdes i. For unge der også inden nedlukningen oplevede at

føle sig ensomme, kan nedlukningen have haft en anderledes virkning, fordi deres situation under nedlukningen ikke længere er afvigende.

Katznelson og Sørensen peger endvidere på at nedlukningens betydning for de unges forhold til deres forældre er flersidigt. For nogle unge har den større tid der tilbringes sammen med forældrene bevirket at forholdet er blevet forbedret, mens det for andre, særligt hvor forholdet i forvejen har været konfliktfyldt, er blevet forværret.

Katznelson og Sørensen tematiserer overgangen til digital undervisning som problematisk. De fremhæver dels manglende motivation, dels manglende læringsudbytte. Specielt påpeger de at den digitalt baserede undervisning opleves som ensformig.

Den digitale undervisning har tillige afdækket betydningen af den sociale interaktion i klasserummet. For nogle elever har fraværet af det sociale været en udfordring og et savn, mens fraværet af den sociale støj har givet andre muligheden for at indtage mere fremtrædende positioner.^{xxxii}

3.1. SAMMENFATNING

Forskningen i coronaens konsekvenser for børn og unge har primært fokuseret på nedlukningen undervisnings- og uddannelsesinstitutionerne. Fokus har meget naturligt været på at undersøge dels de læringsmæssige forhold, dels de sociale. Transformationen af læringsmiljøet fra et socialt institutionsbaseret rum til det private hjem har virket forskelligt. Børn og unge fra læringsstærke familier har klaret situationen vel, måske lige frem bedre, da forældrene var mere til rådighed end sædvanligt. Omvendt blev børn og unge fra lærings svage miljøer stillet i en mere vanskelig situation end før coronaen.

I forhold til den sociale dimension har den væsentlige risiko været udviklingen af ensomhedsfølelser, men det har ikke været det gennemgående træk. Også på dette område har virkningerne været komplekse, og nogle børn og unge har også haft gavn af situationen, hvis det sociale tidligere har været oplevet som et pres.

Erfaringerne med at transformere fysisk interaktion til online interaktion har været mere eller mindre vellykket. Generelt har der været tale om en læringsproces, hvor læringskurven har været mere eller mindre stejl. Og der gives også udtryk for at der er blevet udfoldet kreativitet, og at der er sket nybrud. På den anden side står onlineaktiviteterne dog også tilbage som en erfaring, der er sket på en nødtvungen baggrund. Genåbningen er ensbetydende med tilbagevenden til den fysiske interaktion, og det er for tidligt at sige om onlineaktiviteterne har sat sig varige spor.

4. CORONAPANDEMIEN OG DET FRIVILLIGE UNGDOMSARBEJDE – ET OVERBLIK

4.1. INITIATIVER TIL FOREBYGGELSE AF FØLGERNE AF CORONA FOR DET FRIVILLIGE UNGDOMSARBEJDE

I forbindelse med nedlukningerne af samfundet som følge af coronapandemien har Kulturministeriet stillet et større beløb til rådighed, som kunne søges af frivillige foreninger der er blevet ramt på økonomien.

En af de støtteordninger der har været etableret, er Dansk Ungdoms Fællesråds (DUF) COVID-19 nødpulje. Den har støttet lokale børne- og ungdomsforeninger og sammenslutninger under DUFs medlemsorganisationer, der har været trængt økonomisk af coronapandemien.

Gennem fem ansøgningsrunder har der kunnet søges støtte for ekstraordinære udgifter og mistede indtægter i perioden siden nedlukningen 11. marts 2020 og frem til 30. april 2021.

Foreningerne kan have mistet indtægter ved ikke at kunne lave frivilligt arbejde ved festivaler og lignende, ved at have aflyst aktiviteter, eller ved at have mistet medlemmer som følge af nedlukningen. Samtidig har der været ekstraordinære udgifter som følge af de skærpede hygiejnekrav mv.^{xxxiii}

I forbindelse med en aftale mellem Regeringen og en række partier i Folketinget om udmøntning af en sommerpakke for 2021, blev der tildelt yderligere 69 millioner kroner med henblik på at skabe nye sommerarrangementer for børn og unge i foreningslivet og gennemføre planlagte aktiviteter. Aktiviteterne skulle også genrejse foreningerne, hvor en tredjedel af medlemsorganisationerne under DUF havde mistet frivillige under coronapandemien, og mere end halvdelen havde mistet medlemmer.^{xxxiv}

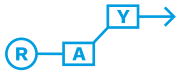
Foreninger under Danmarks Idrætsforbund (DIF) og DGI har tilsvarende fået stillet midler til rådighed som har kunnet søges af medlemsforeningerne. Der er tale om større beløb, idet aktiviteterne er mere omfattende, ligesom de både omfatter sports- og idrætsvirksomhed for børn og unge og voksne.^{xxxv}

Et af de konkrete initiativer, der er taget for at støtte op om de unge under nedlukningen er Ungdomspanelet for unges trivsel. Panelet blev nedsat af Regeringen i marts 2021 med Rasmus Meyer, forstander for Krogerup Højskole, som formand. I panelet var der repræsentanter for en lang række ungdomsorganisationer, primært inden for uddannelsesområdet. Panelet har udarbejdet 15 konkrete anbefalinger til hvordan ungdommen kommer bedst muligt ud af coronakrisen.^{xxxvi}

Ungetrivselsrådet er et andet initiativ, iværksat af Danske Studerendes Fællesråd, hvis formål er at øge unges trivsel og at modarbejde mistrivsel i og omkring uddannelsessystemet.^{xxxvii}

Trykke fællesskaber for ensomme unge, er et tilbud fra HUSRUM Danmark, en del af foreningen Jysk Børneforsorg, og er et tilbud om en indledende samtale med en koordinator om ensomhed, mulighed for at deltage i online fællesskabsaktiviteter, ugentlige gåture, tilbud om at få en frivillig samtaleven eller blive matchet i en venskabsordning. Tilbuddet retter sig mod unge i alderen 16-30 år, som oplever ensomhed og/eller psykisk sårbarhed.^{xxxviii}

Ensomhed er imidlertid også lidt tabubelagt, så det er svært at tale om. Det prøver en kampagne fra Ungdommens Røde Kors, samt Mary Fonden, Ældre Sagen og Røde Kors, at råde bod på.^{xxxix}

Uddannelses- og forskningsministeren har på baggrund af et trivselstopmøde ladet udarbejde et idékatalog til tiltag der kan styrke unges trivsel. Det indeholder forslag om såkaldte trivselskaptajner, coronabuddies og virtuelle platforme for unges fællesskaber.^{xi}

En omfattende konferencevirksomhed har ligeledes sat fokus på coronapandemiens konsekvenser for unges trivsel. DUF har holdt temamøde om hvordan man får de unge med tilbage i fællesskaberne,^{xii} hvilket skal ses i lyset af at nedlukningerne har ført til et stort medlemsfratag. Dette har også været tilfældet i idrætsforeningerne, hvor frygten er at ikke alle vender tilbage til aktiviteterne fra før corona.^{xiii}

Center for Ungdomsforskning afholdt en konference om ungdommens senfølger af corona, hvilket skulle forstås uafhængigt af smitteproblematikken,^{xiiii} og Folkemødet på Bornholm har også haft de udsatte og ensomme unge i fokus.^{xlv}

4.2. FOKUS PÅ ONLINE-AKTIVITETER

Coronanedlukningen tvinger til at tænke nyt og til at gå nye veje. Et af de steder, hvor man har måtte opgive den fysiske ansigt-til-ansigt kontaktform er i uddannelsesvejledningen inden for erhvervsuddannelserne. Da den traditionelle uddannelsesmesse ikke kunne gennemføres, blev fokus i stedet flyttet til en digital læringsplatform, som fokuserer på ung til ung vejledning.

Foreningen Sind har udfoldet nye kreative tiltag til hvorledes aktiviteten blandt medlemmerne kan opretholdes, når de fysiske mødesteder lukkes ned.

Et af initiativerne var såkaldte Netflix-partys, hvor de unge og de frivillige i foreningen ser den samme film på samme tid hjemmefra. Samværet foregår så via chatten, hvor der både bliver skrevet om filmen og om hvad der ellers falder deltagerne ind.

Et andet initiativ er en døgnåben platform på nettet, som ved hjælp af programmet Discord tilbyder de unge et online fællesskab, hvor de kan mødes og chatte, snakke og spille spil. Den nationale platform er et supplement til de online fællesskaber, som mange af de lokale klubfællesskaber har iværksat.^{xlv}

4.3. DE INTERNATIONALE UDVEKSLINGERS SÆRLIGE SITUATION

Europakommissionen har under coronapandemien haft den målsætning at udvekslingsprogrammerne skulle understøttes så de kunne opretholdes, dog inden for rammerne af de tiltag som de enkelte lande iværksatte til bekæmpelse af coronapandemien. Coronapandemien er blevet betragtet som en force majeure situation, som har gjort det muligt at ændre og tilpasse de eksisterende regelsæt. Understøttelsen havde form af tilpasning og forenkling af regelsættet, samt at give mulighed for at dække ekstraordinære omkostninger.^{xlvi xlvi}

Derudover søsatte kommissionen to ekstraordinære udbud i sommeren 2020. De havde til formål at fremme unges digitale kunnen og kreative færdigheder.

Det første udbud rettede sig ikke mod det frivillige ungdomsarbejde, men mod den primære og sekundære undervisningssektor, de erhvervsfaglige uddannelser, samt de videregående uddannelser. Formålet med udbuddet var at fremme online, distance og 'blended learning'.

Det andet udbud omfattede alle dele af aktiviteter for unge, og dermed også det frivillige arbejde. Udbuddet rettede sig mod kreativitetspartnerskaber, og det havde som formål at udvikle færdigheder og kvalifikationer der fremmer kreativiteten i ungdomsarbejdet. Samtidig med skal det understøtte kvalitet og innovation, samt anerkendelse af arbejdet med unge.^{xlviii}

Håndteringen af de problemer der er opstået for udvekslingsstuderende som følge af coronapandemien blev håndteret af projektorganisationerne og de nationale Erasmus+ kontorer. Kommissionen tilrettede retningslinjerne så det blev muligt at tidsforskyde og/eller forlænge en projektperiode, og samtidig blev det muligt at omlægge aktiviteterne fra fysiske til online aktiviteter. Dette var dog ikke uden økonomiske konsekvenser for projekterne.^{xlix}

For de unge har problematikkerne været lukning af projekter og institutioner for fysisk fremmøde, samt rejserestriktioner og forhindrede rejsemuligheder. Dertil kom det økonomiske aspekt, idet de unge også modtager tilskud til udgifter og lomme penge. Her har princippet været at tilskuddet opretholdes hvis forudsætningerne fortsat er til stede.¹

Det danske Erasmus+ kontor, Kontoret for Internationale Uddannelsesprogrammer og Bevillingsadministration under Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, har opdateret de danske regelsæt i overensstemmelse med kommissionens generelle retningslinjer.

En væsentlig problemstilling for de enkelte projekter har været i hvilket omfang man kunne opretholde de bevilgede tilskud. Kommissionen har forenklet processen med at påkalde sig force majeure som begrundelse for at afholde hele eller dele af et projekt online. Der er udarbejdet detaljerede regler for i hvilket omfang tilskud og udgifter kunne dækkes i tilfælde af substitution af fysiske aktiviteter med online aktiviteter.

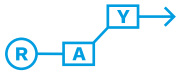
Med hensyn til den største projektgruppe under Erasmus+, de såkaldte Key Action 1 – Mobilitetsophold inden for ungdomsområdet, så skulle frivilligprojekter (inden for KA125 og KA135) ikke forhåndsansøge om at få dækket afholdte udgifter. Det samme var gældende for frivilligprojekter (ESC11 og ESC13) og job- og praktikophold (ESC21) inden for Det Europæiske Solidaritetskorp. Disse oplysninger skulle først afgives i forbindelse med projekternes afsluttende rapportering.

Derimod skulle Key Action 2 partnerskabsprojekter (strategiske partnerskaber og transnationale ungdomsinitiativer), samt Key Action 3 ungdomsdialogprojekter, samt solidaritetsprojekter (ESC31) inden for Det Europæiske Solidaritetskorp fortsat indsende ansøgninger om at få kompenseret udgifter i forbindelse med force majeure. Alle ansøgninger blev vurderet individuelt inden stillingtagen til om der kunne kompenseres for afholdte udgifter.

Der blev også givet mulighed for at dække udgifter som var en følge af omlægning til online aktiviteter. Det blev muligt at få delvis dækning af udgifter som har været nødvendige for at gennemføre virtuelle eller blandede fysisk og online mobilitetsaktiviteter, ligesom der kunne gives tilskud til ekstra foranstaltninger for at deltagere med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse kunne deltage i virtuelle aktiviteter.

Som følge af den prekære situation under coronapandemien, blev der opfordret til i første omgang at søge at flytte tidspunktet for ungdomsudvekslingen, hvis det var muligt inden for den tidsramme som var angivet i den godkendte projektansøgning.

Alternativt blev der opfordret til at erstatte fysiske aktiviteter med digitale møder og online aktiviteter i det omfang det var muligt.

En mellemvariant mellem fysisk aktivitet og et virtuelt forløb inden for ungdomsudvekslingsområdet (KA105) blev benævnt "blended mobilitet". Det består af både et fysisk ophold og et virtuelt forløb i værtslandet. Der kan således være tale om at første del af ungdomsudvekslingen foregår som et onlineforløb, fordi det ikke er muligt at rejse på grund af coronarestriktionerne. Derefter kan der følges op med det planlagte fysiske ophold i værtslandet, om end i en forkortet udgave.

Hvis situationen i relation til COVID-19 betyder at den fysiske del af ungdomsudvekslingen ikke kan gennemføres, kan hele udvekslingen gennemføres virtuelt (force majeure).

Der blev ligeledes opfordret til at afholde transnationale projektmøder online. Derudover blev der opfordret til at søge udsættelse af aktiviteterne eller mobilitetsopholdet. For igangværende projekter blev der mulighed for en forlængelse af projektperioden, hvis det gav mulighed for at gennemføre de planlagte aktiviteter.^{li}

Alle projektaktiviteter skal inddateres i den centrale database, kaldet Mobility Tool+. Såfremt der sker en ændring af projektet fra fysiske aktiviteter til virtuelle forløb, skulle disse også registreres i Mobility Tool+.^{lii}

Med et lidt bredere sigte har DUF, Dansk Ungdoms Fællesråd, formuleret en række råd og guides til fællesskab i foreninger under COVID-19: Internationalt samarbejde under corona.^{liii}

DUF er en væsentlig aktør i det internationale ungdomsarbejde. Derfor ramte coronapandemien også hårdt, idet internationale udvekslinger blev sat på standby. Det eksisterende internationale netværk har dog også givet mulighed for en løbende erfaringsudveksling og vidensdeling.^{liiv}

Det konkrete internationale samarbejde søges dog også opretholdt, nu blot ved anvendelse af online platforme, hvor møder, workshops og læringsforløb så kan afholdes digitalt. Det er således også tilfældet med et af DUF's nøgleprojekter, dialogambassadørerne, der er et dialogprojekt som har virket i fire mellemøstlige og nordafrikanske lande siden 2009. Straks nedlukningen blev en realitet, valgte dialogambassadørerne at tage de digitale medier i brug.^{liv} Et af eksemplerne på den nyudviklede kreativitet, er brugen af podcast.^{livi}

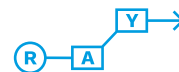
4.4. SAMMENFATNING

Da den nye coronavirus covid19, fra et være et skræmmende men eksotisk fænomen i den kinesiske storby Wuhan, i løbet af få måneder blev en meget konkret og ikke mindre skræmmende realitet i Danmark, ændredes virkeligheden for danske unge og deres samfundsmæssige udfoldelsesmuligheder fra det ene øjeblik til det næste.

I marts 2020 oplevede de unge at uddannelse og fritidsliv lukkede ned, tillige med muligheden for socialt samvær i kendte former som følge af indførelse af forsamlingslofter uden for det private hjem.

Samtidig trådte nationalstaterne også i karakter på en måde, som brat kulkastede forestillingerne om det grænseløse Europa og den fri mobilitet i en globaliseret verden.

De udenrigsministerielle rejsevejlednings farveskala pointerede i letforståelig pædagogisk form, men ikke mindre ubønhørligt, hvorhen det var muligt at rejse til, og tilsvarende hvorfra det var muligt at rejse hertil.

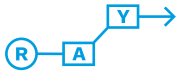
Det frivillige ungdomsarbejde blev således ramt af nedlukning af aktiviteter, hvilket førte til medlemsfald. På den anden side trådte regeringen til med en økonomisk støtte som har været med til at bære organisationerne igennem krisen.

Samtidig blev der iværksat en række initiativer der skulle understøtte de unge der i al almindelighed blev ramt af nedlukningerne, men også initiativer der skulle hjælpe dem der i særlig grad blev ramt af nedlukningerne.

Det internationale udvekslingsarbejde blev ramt på en mere kompliceret vis, idet det både blev ramt af de nationale nedlukninger og grænselukningerne.

Såvel i det nationale som det tværnationale perspektiv, har introduktionen af online platforme til mødevirksomhed været et af de afgørende redskaber til at fortsætte det arbejde, der så brat blev sat i stå af de samfundsmæssige nedlukninger af den fysiske kontakt og mødevirksomhed.

Selvom der har været perioder med tilbagevenden til en normalt tilstand, så er det først efter sommeren 2021, efter hen ved halvandet års restriktioner, at alle dele af samfundslivet nærmer sig tilstanden fra før coronaepidemiens udbrud.

5. CASESTUDIES I CORONAPANDEMIENS KONSEKVENSER FOR DET INTERNATIONALE UDVEKSLINGSARBEJDE I DANSKE PROJEKTER

5.1. INDLEDNING

De tre projekter der indgår i casestudierne er udvalgt i samarbejde med Kontoret for Internationale Uddannelsesprogrammer og Bevillingsadministration (under Uddannelses- og Forskningsstyrelsen), der uddeler projektmidler under Erasmus+ Ungdom og Det Europæiske Solidaritetskors. Under disse to programmer kan ungdomsorganisationer og uformelle grupper af unge søge om midler til at gennemføre forskellige typer projekter i Danmark og de europæiske lande. I perioden 2021-2027 kan der eksempelvis søges om midler til samarbejdsprojekter, hvor danske ungdomsorganisationer samarbejder med andre europæiske ungdomsorganisationer om et konkret projekt (tidligere kaldet strategiske partnerskaber), og til projekter for frivillige (tidligere voluntørprojekter), hvor unge frivillige bliver tilknyttet et projekt i Danmark eller et andet europæisk land.

De tre cases beskrevet nedenfor i rapporten er eksempler på sådanne projekter. Derudover kan der søges om midler til ungdomsudvekslinger, hvor unge kan mødes på tværs af grænser, til 'mobilitet' for ungdomsarbejdere, hvor ungdomsarbejdere kan styrke deres kompetencer via internationalt samarbejde, til 'youth participation activities', hvor unge kan arbejde med demokratisk deltagelse nationalt eller internationalt, og til solidaritetsprojekter, hvor unge kan arbejde med solidaritet i små og store lokale projekter.

5.2. E-LÆRINGSPROJEKTET

E-læringsprojektet DA4YOU er et strategisk partnerskab under Erasmus+ Ungdom, Key Action 2 (i programperioden 2021-2027 omdøbt til samarbejdsprojekter).

Det arbejder digitalt med projekter for unge med særlige behov. Baggrunden for projektet var endvidere at der nu findes en lovgivning om webtilgængelighed.

Lov om webtilgængelighed, der implementerer EU-Direktivet om webtilgængelighed, blev vedtaget i 2018. Lovens formål, som det blev formuleret af ministeren i sin fremlæggelse af lovforslaget, er at gøre offentlige organers websteder og mobilapplikationer mere tilgængelige for brugere, navnlig, men ikke udelukkende, for personer med handicap. Loven giver en ministerbemyndigelse til at fastsætte hvilke standarder eller tekniske specifikationer der skal opfyldes for at overholde kravet om tilgængelighed, hvilket indebærer at webstederne skal være både opfattede, anvendelige, forståelige og robuste.

Loven gælder dog ikke for skoler og uddannelsesinstitutioner. I e-læringsprojektet har man dog gerne ville være på forkant ved at implementere lovens ånd i de træningsaktiviteter man gennemfører. Det sker ved at arbejde med hvor tilgængelig træningsaktiviteterne er på de digitale medier for projektets målgruppe.

Projektet er foregået i et samarbejde mellem den danske partner, Mediehuset, og et engelsk universitet og den svenske organisation, Funka, der er eksperter i og har en mangeårig erfaring med at arbejde med tilgængelighed i undervisnings- og træningsaktiviteter.

Beskrivelsen af e-læringsprojektet i denne rapport bygger alene på erfaringerne fra den danske del af projektet.

I projektets træningsaktiviteter har man anvendt digitale redskaber for unge med funktionsnedsættelser. Det er beskrevet i en omfattende evalueringsrapport. Heri evaluerer man projekterne, hvor unge der er udfordret af særlige fysiske behov, såsom blindhed, er blevet undervist i samme digitale rum som unge der er udfordret af særlige mentale behov.

Den danske stab har været bredt sammensat. Udover projektleder Claus Sørensen fra Mediehuset, har den bestået af medarbejdere fra universitetsverden og medarbejdere der har haft specifik kompetence i digital undervisning.

Projektet har endvidere været fulgt af repræsentanter for brugerne.

Målgruppen er unge med særlige behov. Ideen i Danmark har været at de unge skulle undervises i samme rum, uanset om de var synshæmmede, ordblinde eller udviklingshæmmede. Gruppen var dog kendetegnet ved at det i nogen grad var de mere velfungerende i målgruppen der deltog.

Hver af de fire grupper som de danske deltagere var opdelt i, havde tilknyttet en assistent der kunne facilitere grupperne undervejs. Derved kunne man også hjælpe de brugere der havde problemer med for eksempel at forstå hvad der skete eller hvad der blev fortalt under et zoom møde, ved at man brugte chatten til at de kunne få forklaret det de ikke forstod.

Da man startede den digitale træningsaktivitet, opdagede man at det var nødvendigt ikke at tage de unges kompetencer i at håndtere de elektroniske medier for givet. Tværtimod var det nødvendigt at indlære funktionaliteten af de redskaber man anvendte, som for eksempel Zoom.

Det var ikke en selvfølge for mange af de unge at bruge disse redskaber, og mange mestrede det ikke på forhånd. Derfor er erfaringen at man ikke må tage de unges kompetence til at håndtere elektroniske midler for givet. Selvom de er superkompetente på nogle felter, for eksempel gaming, så kan de godt være faglærende på andre områder.

Den danske del af projektet var tilrettelagt således at deltagerne skulle deltage i online træningsaktiviteter fra kl. 17-20, men derudover skulle de løse hjemmeopgaver, som til dels skulle laves som gruppearbejde ved hjælp af Zoom. Det viste sig at være rimeligt tidskrævende.

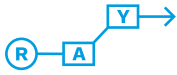
Selvom projektet var tilrettelagt til at foregå digitalt, så har man dog diskuteret hvad det betyder at der ikke var en fysisk tilstedeværelsesdimension i projektet. Mange af projektmedarbejderne har undervisningsbaggrund og har derfor også indblik i og erfaring med analog undervisning.

Og da de danske deltagere undervejs i forløbet udtrykte et ønske om at kunne mødes fysisk, så lejede man en spejderhytte en weekend, hvor man så samlede deltagerne til uformelt samvær. Der mødtes en halv snes deltagere, ca. to tredjedele af de medvirkende i det pågældende forløb.

I september 2020, hvor der atter var åbnet for fysisk samvær, samlede man deltagerne, fordi det var de unges ønske.

Parallelt med det danske forløb, blev der afviklet tilsvarende forløb i Sverige og England.

De nationale partnere havde en forskellig tilgang til hvorledes træningsforløbene skulle gennemføres. Blandt andet var der en forskellig tilgang til hvorledes gruppesammensætningen skulle være i forhold til målgruppens sammensætning.

Den danske partner skilte sig ud ved at have valgt en deltagersammensætning, der både var homogen og heterogen i forhold til målgruppen.

Den danske partner havde også entydigt planlagt træningsforløbene som digitale forløb. Den engelske partner valgte at starte projektet med fysisk aktivitet, der som følge af nedlukningen på grund af corona blev helt omlagt til digital undervisning.

Samtidig var der tværnationale kontakter mellem deltagerne på de sociale medier og lignende platforme.

Projektleder Claus Sørensen har draget den erfaring fra dette projekt at man skal starte et projekt op fysisk, fordi deltagerne lærer hinanden bedre at kende på denne måde. Det er også nemmere at få de digitale redskaber til at fungere, når man er fysisk sammen. Der skabes en anden fortrolighed gennem de fysiske møder.

Men behovet for fysiske møder findes ikke kun i forbindelse med opstarten. Der vil også være behov for midtvejsmøder, og specielt et fysisk møde i forbindelse med afslutningen af projektet.

Tilbagemeldingen fra mange af deltagerne var at de var glade for at møde unge med anderledes udfordringer end dem de selv havde.

Det var også til stor inspiration at man kunne sammenligne de hjælpemidler som man hver især brugte. For eksempel fandt de udviklingshæmmede ud af at tekstoplæsning kunne være en god støtte for forståeligheden, hvis man var udfordret i forhold til læsning.

Det blev også nævnt af nogle i evalueringen at tempoet havde været for højt, og det var på trods af at det som nævnt overvejende var de mere velfungerende i målgruppen der havde deltaget i projektet.

Et andet eksempel på en utilsigtet u hensigtsmæssighed var en delopgave med at lave en videoproduktion. Her blev de blinde i projektet ikke tilstrækkelig tilgodeset, idet de indgik på lige fod med de øvrige deltagere. De havde haft behov for og skulle have haft en særskilt introduktion til billedproduktion.

Der var dog andre dele af produktionsprocessen, hvor de blinde kunne indgå på lige fod, for eksempel i forbindelse med udarbejdelse af manuskript, lydproduktion og andre ikke visuelle aspekter.

Man er glad for den kritiske feedback fra deltagerne, for en af ideerne med projektet var også at udvikle empowerment hos dem. For generelt er brugerne tilbageholdende med at fremføre kritik, måske fordi de er bange for at der vil være en negativ konsekvens af at blive eksponeret som værende utilfreds.

Det er projektleder Claus Sørensens konklusion at projektet har skabt nyttig viden om hvorledes unge med særlige behov kan deltage i den digitale undervisning. Det er relevant i forhold til de erfaringer der er gjort i det almene uddannelsessystem, for det er projektlederens vurdering at digital undervisning givetvis vil vinde frem, ikke mindst som følge af den udvikling der har været under nedlukningen.

Coronapandemiens betydning er at den har blotlagt det digitale fordele og ulemper. En af fordelene er at man kan overvinde geografiske og dermed også tidsmæssige barrierer. Udbyder man et emne

som der er få potentielle deltagere til, kan man alligevel samle en gruppe fra hele landet uden at det har omfattende tidsøkonomiske omkostninger.

Det er projektlederens vurdering at de digitale medier indebærer store muligheder for unge med særlige behov. De traditionelle medier, det trykte papir i alle dets afskygninger (bog, fotokopi, etc.), styrker de velfungerende, mens det svækker de udsatte unge, for eksempel hvis de har et synshandicap eller er ordblinde.

Bibringer man udsatte unge en digital kompetence, så de for eksempel kan bruge deres mobiltelefon til at omsætte tekst til lyd, så kan de digitale medier blive en stor hjælp for de udsatte unge. De hørehæmmede har omvendt glæde af programmer der omsætter tale til tekst.

Projektlederen vurderer at der store perspektiver for fremtiden med brugen af digitale medier, idet det måske er mellem en tiendedel og en femtedel af befolkningen der er udfordret på den ene eller anden måde i forhold til at tilegne sig talt eller skrevet sprog.

På grundlag af det gennemførte projekt, fremhæver projektlederen afslutningsvis nogle observationer af de digitale mediers fordele og muligheder. Han har set eksempler på at det digitale kan befordre social kontakt som ikke ville være mulig hvis omgangen kun skulle være ren fysisk. Det kan være kontakter der skabes på tværs af landegrænser (den digitale penneven), eller det kan være kontakter der ikke kan skabes i det fysiske rum på grund af de udfordringer den socialt udsatte står overfor på grund af sine særlige behov.

5.2.1. OPLEVELSER OG VURDERING HOS TOVHOLDEREN FOR EN GRUPPE AF DELTAGERE

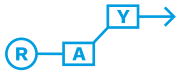
Rikke Sørensen er formand for ULF Ungdom (ungdomsafdelingen i Udviklingshæmmedes Landsforening), der er en forening for en af delgrupperne, der deltog i projektet. Rikke Sørensen har fungeret som tovholder i forhold til disse unge der deltog i projektet. Tovholderen oplyser at hun ikke oplevede at coronanedlukningen gav nogen udfordringer i forhold til hvordan projektet kunne gennemføres, fordi alt var lagt til rette til at skulle køres digitalt. Hun vurderer at projektet var rigtig godt fordi deltagerne fik mulighed for at skabe netværk.

Tovholderen kan imidlertid bidrage med yderligere viden om de unges generelle udfordringer med coronasituationen. Hun fortæller at der generelt var store udfordringer i forhold til arbejdet med de unge, fordi de unge, som hun udtrykker det, ikke er supergode til det digitale.

Mange af disse unge bor i bofællesskaber, og da der blev indført besøgsrestriktioner på bofællesskaberne, skulle al kontakt foregå ved hjælp af for eksempel Facetime, idet de unge hverken kunne få besøg eller møde fysisk op på arbejde. Det gav nogle kæmpe udfordringer for de unge med særlige behov, og det lykkedes da heller ikke at få alle til at tage de digitale medier i brug.

For mange af disse unge blev én udfordring erstattet af en anden. Mange har allerede før corona haft en kæmpe udfordring ved at skulle omgås socialt med andre, og efter nedlukningen bestod udfordringen nu i at begynde at omgås socialt ved hjælp af det digitale. Udfordringen består i at disse unge har vanskeligt ved at bruge det digitale. De skal have det demonstreret af en anden person, og de skal måske have det demonstreret mange gange førend de magter at betjene det digitale på egen hånd.

Endnu værre end situationen for de unge i bofællesskaberne, var situationen for de unge der bor i egen bolig. Disse unge har været vant til at have en omfattende social aktivitet i deres fritid, én for

hver dag. Under nedlukningen stoppede disse aktiviteter fra den ene dag til den anden, og de unge blev ladt isolerede tilbage i deres bolig. Og under den første nedlukning måtte de tilmed ikke engang få besøg af deres hjemmevejleder. Forfordelingen fortsatte, for da vaccineprogrammet blev rullet ud, så blev de unge i selvstændige boliger sat tilbage vaccinationskøen i forhold til de unge i bofællesskaberne.

Foreningen har prøvet at lave nogle kompenserende sociale aktiviteter for de unge. Man oprettede en telefonlinje, hvor de unge kunne ringe til en kontaktperson om aftenen. Den opfyldte et stort behov og skabte stor aktivitet.

For eksempel havde mange af de unge svært ved at forstå hvad der blev sagt på myndighedernes pressemøder om coronasituationen. Det skabte stor ængstelse hos mange at de ikke kunne forstå hvad der blev sagt. Derfor havde de behov for at kunne ringe til en støtteperson, som kunne forklare situationen for dem.

Telefonlinjen kunne også hjælpe nogle i målgruppen, der var særlig udsatte i forhold til konsekvenserne af at blive smittet, men som måske havde lidt svært ved at forstå det.

Set i lyset af de mange problemer, som disse udsatte unge stod over for, er det derfor forståeligt at genåbningen skabte stor begejstring, for der var meget der skulle indhentes.

Nedlukningen har også betydet en ophobning af projektaktiviteter, fordi meget har været aflyst, men foreningens bevillinger er blevet opretholdt, samtidig med at der er kommet nye bevillinger til, så der er basis for at kompensere for nedlukningen med ekstra mange nye aktiviteter.

Ud fra erfaringerne med nedlukningerne under coronaepidemien, vurderer talspersonen at det som målgruppen kunne have haft rigtig godt brug for, ville have været at have opbygget en kompetence i at betjene de elektroniske medier.

Hun peger også på at det ville have været godt, hvis myndigheder havde tænkt mere i forståelighed, når de afholdt deres pressemøder. Telefonlinjen og talspersonen personligt fik mange bekymrede opkald, når de unge havde set og lyttet til et pressemøde og ikke helt havde forstået hvad for eksempel statsministeren nu havde sagt. Dronningens tale til befolkningen kort efter nedlukningen blev derimod fremhævet som et eksempel på klar og forståelig kommunikation.

Betydningen af klar mundtlig kommunikation er af stor betydning for målgruppen. Da mange i målgruppen har store vanskeligheder med at læse, er den mundtlige kommunikation den primære informationskilde.

5.3. DET INTERNATIONALE SAMARBEJDSPROJEKT

Det internationale samarbejdsprojekt DISIE er et strategisk partnerskab under Erasmus+ Ungdom, Key Action 2 (i programperioden 2021-2027 omdøbt til samarbejdsprojekter).

Der er tale om et internationalt samarbejdsprojekt, hvor der er seks partnerlande involveret. Den danske partner er Københavns Projekthus, og Anne Katrine Heje Larsen er projektleder på projektet. For den danske partner er det første gang at man er projektleder på et internationalt projekt.

Projektet arbejder med intraprenørskabskompetencer^{lvii} og -viden inden for de kreative erhverv. Ideen er at opbygge viden om hvordan man kan arbejde med intraprenørskab som ung medarbejder eller praktikant i de kreative erhverv. Og hvordan man fra virksomhedernes side kan være favnende i forhold til intraprenørskab.

Den viden man derved indsamler kan formentlig generaliseres, således at den også kan komme til nytte andre steder. Det vil være muligt at videreformidle den til andre sektorer end den kreative branche.

Mange af dem der deltager i projektet, er studerende inden for de kreative erhverv, men der er også tale om iværksættere eller kommende iværksættere inden for branchen.

Undervejs i forløbet oplevede man at der blev skabt en interesse for projektet uden for den primære målgruppe, hvilket formentlig skyldtes deltagerens formidling af deres erfaringer på de sociale medier.

Som led i projektet er der gennemført en række surveys der skal afdække omfanget af viden og kompetencer hos projektets målgruppe. Disse surveys er gennemført blandt de kreative erhvervs ansatte, samt blandt unge studerende inden for feltet.

Der er som led i projektet endvidere udviklet en række moduler på en e-lærings platform, og disse er blevet gennemført af i gennemsnit tyve unge fra hvert af de lande der deltager i projektet.

Man var så heldige at man nåede at mødes fysisk til kick-off møde da projektet startede, men derefter har det ikke været muligt for projektpartnerne at mødes. Det er først i forbindelse med projektets afslutning at der holdes en afslutningskonference i Danmark, hvor man atter kan mødes fysisk.

At al anden aktivitet mellem projektpartnerne i den mellemliggende periode har været afviklet elektronisk, har været mindre optimalt. I starten oplevede man det som svært at man ikke kunne mødes, for man kendte ikke hinanden. Det var kun den italienske partner der kendte alle, mens de øvrige partnere ikke kendte hinanden indbyrdes, og dermed heller ikke kendte hinandens måde at arbejde på.

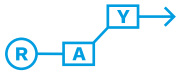
Det er projektlederens vurdering at den nye situation gjorde det nødvendigt at holde ekstra møder og at skrive mere sammen. Selve projektet blev dog ikke påvirket, da det hele tiden havde været planen at udvikle læringsmoduler som skulle ligge på e-læringsplatformen. Ligeledes var det hele tiden planen at en teknisk partner skulle medvirke til at udvikle det.

Derimod blev projektdeltagerens medvirken i projektet stærkt påvirket, og det finder projektlederen var ærgerligt. Ifølge projektplanen skulle deltagerne gennemføre de enkelte moduler i fysiske workshops, men det var ikke muligt på grund af nedlukningen.

Det viste sig så at det var vanskeligt at få de unge med som deltagere, når aktiviteten ikke var baseret på fysisk tilstedeværelse.

Det var sværere end forventet at rekruttere de unge til projektet. Den danske projektpartner er vant til at have mange unge mennesker i huset til forskellige aktiviteter, hvilket også befordres af en gunstig beliggenhed i hovedstaden. Der er mange institutioner og aktiviteter i området, hvilket også smitter af på tilgangen til projektpartnerens aktiviteter.

Det var svært at facilitere de unge, når der ikke var den fysiske tilstedeværelse. Der var mange moduler der skulle gennemføres. Ved at de unge sad derhjemme, blev det sværere at støtte dem i processen.

Man har været vant til at yde støtte ved at de unge tog kontakt til en instruktør og bad om hjælp. Nu skulle kontakten foregå via e-mail, og det var mere besværligt, fordi der ikke var den umiddelbarhed, som den fysiske kontakt indebærer.

Projektgruppen har kommunikeret via zoom, mens kontakten til deltagerne er foregået via e-mail, telefon og sociale medier. Det har været oplevet som værende trægt i forhold til interaktionen med deltagerne. Projektlederen har dog ingen systematisk viden om hvordan deltagerne har oplevet det, da der kun er indhentet feedback i forhold til indholdet i de moduler deltagerne har arbejdet med. Der har ikke været foretaget en deltagerevaluering af arbejdsformen.

Bortset fra en enkelt partner, som har været digitalt orienteret, så har de øvrige været såkaldt community orienterede. For dem har det været en stor vanskelighed at man i stedet for at arbejde med deltagere som man var fysisk sammen med, nu skulle rekruttere og arbejde med deltagerne via elektroniske medier.

På den anden side, så har det at alting foregik på elektroniske og sociale medier haft overraskende konsekvenser. Det at projektet blev synligt på de sociale medier online har bevirket at der pludselig blev skabt opmærksomhed om projektet uden for den oprindelige målgruppe. En anden ting der er kommet ud af forløbet, er derfor at deltagerkredsen er blevet udvidet. Ifølge projektbeskrivelsen skulle de 120 deltagere komme ligeligt fordelt fra partnerlandene, men på grund af at aktiviteterne foregik på de digitale platforme, så blev de synlige for en bredere kreds. Det er ikke sket fordi man har kunnet tilgå projektet via en hjemmeside, men indirekte ved at deltagere og de aktive har delt informationer om projektet på de platforme, som de har været på.

Projektledelsen opdagede det ved at der kom henvendelser med ønske om deltagelse fra personer i mange forskellige lande. Det blev muligt at inddrage disse, fordi man fik tilladelse dertil af den bevilgende myndighed. Disse deltagere erstattede nogle af de pladser der ellers skulle have været besat af deltagere fra partnerlandene. Det havde også den virkning at flere deltagere kom med i projektet end det var planlagt.

Derved er der kommet en geografisk dækning ud over de seks partnerlande, og deltagerkredsen har derfor været geografisk langt bredere sammensat end det var planen.

For projektledelsen har det været spændende at kendskabet til projektet er kommet langt ud, og at der har været en interesse for projektet nogle steder, hvor man ikke havde forventet det.

En yderligere gevinst ved den bredere rekruttering er at mange af dem der havde henvendt sig selv, har været stabile og kontinuerlige i deres medvirken, og de har gennemført hele forløbet.

Vilkårene for deltagerne har været vanskeligere end sædvanligt. Normalt ville deltagerne melde sig på, og så ville der være personlig facilitatorstøtte undervejs, men ved at forløbene udelukkende foregik derhjemme hos deltagerne, så har vilkårene været vanskelige. På trods af at facilitatorstøtten løbende blev ydet undervejs, men kun gennem brug af elektroniske medier, blev der et større frafald end sædvanligt. Det at der ikke har været den fysiske kontakt og det uformelle samvær omkring og imellem projektaktiviteterne, har givetvis været hæmmende for motivationen til at gennemføre projektet.

Det har skabt udfordringer for projektet, som dels er søgt løst ved at udvide rekrutteringen til projektet, men også ved at arbejde med de frafaldne for at få dem til at genoptage forløbet. Denne fastholdelsesproblematik har imidlertid været mere omfattende og en udfordring i forhold til det sædvanlige.

For projektorganisationen er det en stadig motivation at skabe netværk i andre lande, så der er basis for kommende samarbejde. Men projektlederen oplever hvorledes coronasituationen også har ændret vilkårene for dette. Man lærer ikke hinanden at kende på samme måde når man kun omgås digitalt. Der er mange facetter af det gensidige kendskab der går tabt ved at man kun omgås digitalt.

Da man forberedte projektet, opsøgte man deltagerne fysisk for at få dem til at udfylde de mange spørgeskemaer. Derefter var det meningen at deltagerne skulle fortsætte med at arbejde med modulerne. På grund af nedlukningen er der imidlertid sket et skifte i personkredsen. Der har været mange potentielle deltagere man ikke har kunnet følge op i forhold til, så det har været nødvendigt at rekruttere nye deltagere, og derved er noget af kontinuiteten eller sammenhængen gået tabt, idet nogle af dem der bidrog med viden i starten af projektet, er blevet erstattet af andre som så kun har deltaget i gennemførelsen af modulerne.

Det er kommet som en overraskelse, at der skete disse frafald. Med den viden man har i dag, ville tingene været blevet grebet anderledes an, idet man så havde fokuseret langt mere på fastholdelsesproblematikken, for eksempel ved at holde et fælles online møde i starten af projektet, og så have videreført et kollektivt spor i onlineaktiviteten, et såkaldt online community, hvor deltagerne kunne opbygge et fællesskab sideløbende med det fagligt specifikke arbejde.

Så selv om det faglige indhold af projektet er det samme som hvis nedlukningen ikke havde været der, så er der nogle dimensioner i læringen der er gået tabt, såsom den kontinuerlige personlige vejledning og den kreative udveksling mellem instruktører og deltagere, og imellem deltagerne indbyrdes.

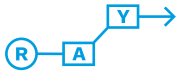
På nuværende tidspunkt, dvs. sommeren 2021, er det ikke muligt at sige hvor meget den ændrede afviklingsform har påvirket netværksdannelsen, men der er ingen tvivl om at det ikke har været muligt at udvikle det til samme niveau som tidligere.

Selve projektafviklingen har været udfordret af nedlukningen. Man har siddet tilbage i en situation, hvor det manglende kendskab til projektpartnerne har været et forhold som der kun vanskeligt kunne ændres ved. Den viden som de fysiske møder etablerer har ikke kunnet tilvejebringes gennem mailkorrespondance.

Samtidig har situationen for de enkelte partnere også været meget forskellig. Der har været forskellig grad af nedlukning i partnerlandene, og partnerne har også helt specifikt været forskelligt ramt af pandemien.

Den lære man har draget af dette forløb er at fremover vil man nok have en plan B i baghovedet. Der har ikke været noget i projektet, der appellerer til at lave det mere digitalt, men man har gjort nogle erfaringer om hvor den digitale indsats skulle styrkes, hvis man kom i en lignende situation, hvor det ikke ville være muligt at arbejde så fysisk konkret, som det gennemførte projekt var lagt an på.

Det betyder dog ikke at man ikke har lært noget om det digitale muligheder i projektarbejdet. En af de lærerige ting har været betydningen af at holde flere digitale møder og også at supplere med det

digitale, hvor det kan være relevant. Det har der ikke har været så stor bevågenhed omkring tidligere.

5.4. VOLONTØRPROJEKTET

Volontørprojektet er lokaliseret på Brønderslev Ungdomsskole der blandt andet driver ungdomsklubber på flere forskellige geografiske lokationer. Vicelederen af ungdomsskolen, Tina Tranekær Pehrson, fortæller at man har en stor erfaring med international udveksling, idet man har gennemført frivillighedsprojekter siden 2008. Det blev tidligere benævnt projekter for frivillige (European Voluntary Service, EVS). Nu er det et volontørprojekt under Det Europæiske Solidaritetskorps (ESC), som i programperioden 2021-2027 også kaldes projekter for frivillige.

Der deltager typisk fire unge ad gangen. De unge kommer fra forskellige lande. Samarbejdspartnerne har altid været fra Tyskland, Italien og Spanien, mens den fjerde partner har været skiftende.

Under normale omstændigheder modtager man de unge volontører i august måned, hvor de påbegynder et 12 måneders projektforbånd. Volontørerne er tilknyttet forskellige ungdomsklubber som frivillige medarbejdere.

Under normale omstændigheder starter arbejdet i projektet først for de unge, når de er ankommet til landet. Efter ankomst indkvarteres de, og derefter bliver de introduceret til det sted, hvor de skal virke det kommende år.

Coronasituationen bevirkede at der kun kom to ansøgninger til det projektforbånd, der skulle starte i august 2020. Da disse to frivillige stoppede i oktober 2020 af personlige grunde, var der således ingen frivillige deltagere i projektet.

Man søgte derefter at rekruttere nye deltagere, men det var vanskeligt. Der kom dog ansøgninger fra fire unge fra Tyskland. Der blev lavet aftaler med disse unge, kontrakterne underskrives, og de får tilsendt relevant materiale om projektet.

Ligeledes bestilles der togbilletter med henblik på at de skulle ankomme den 8. januar 2021. Da man planlagde rejsen, havde man imidlertid ikke forudset at coronasituationen atter ville forværres kraftigt. Så rejsetidspunktet faldt næsten sammen med at Danmark atter lukkede helt ned, og passage af grænsen derfor ikke var mulig, da volontørtjeneste ikke faldt ind under de anerkendelsesværdige formål med indrejse.

Projektledelsen befandt sig derfor i et dilemma, for man havde rekrutteret volontører til et projekt, som kræver deres fysiske tilstedeværelse, men myndighederne tillod ikke at de frivillige rejste ind i landet.

De unge blev på den anden side også lidt efterladt i et tomrum. For at kunne deltage i praktiken havde de afbrudt forskellige aktiviteter, som det ellers havde været muligt at fortsætte eller påbegynde. Det var lige fra et fritidsjob derhjemme til at være praktikant i Bruxelles.

Projektledelsen valgte derfor at gøre brug af de elektroniske medier for at bygge bro og holde forbindelsen ved lige mellem de unge, projektet og deres praktiksteder. De første fjorten dage efter nedlukningen blev der holdt møder på zoom, men det blev hurtigt klart at der var behov for at gøre noget mere.

Man besluttede derfor at etablere et alternativ til den fysiske aktivitet i projektet. Da de unge er tilknyttet lokale ungdomsklubber, som dog også var lukket ned, fik de tilknyttet en mentor, der er psykolog. Vedkommende holdt ugentlige møder med deltagerne.

Tina Tranekær Pehrson holdt ligeledes ugentlige møder, men hun fornemmede at det ikke var tilstrækkeligt til at volontørerne følte sig involverede i projektet. Hun opfordrede derfor de fire volontører til at fortsætte diskussionen i gruppe efter at hun selv havde forladt zoom mødet.

Det førte bl.a. med sig at de unge i kombinationen af frustration over at være fastholdt i en passiv ventesituation og empowered af deres fælles drøftelser besluttede at forfatte en skrivelse om hvor presset og belastet de var af situationen. Den blev sendt til politikere og andre der kunne påvirke den offentlige mening og beslutningstagning.

Situationen i projekterne var imidlertid heller ikke normal. Da klubberne blev lukket ned, betød det at medarbejderne sad derhjemme og lavede virtuel klub for børnene og de unge. Det var situationen, da de unge volontører blev involveret.

Der blev afholdt et ugentligt møde med volontørerne, hvor en række praktiske forhold afklaredes. Volontørerne deltog også i de virtuelle personalemøder, som afdelingslederne holdt med deres personale. Man prøvede i den sammenhæng at inddrage volontørerne ved at holde dele af møderne på engelsk.

Volontørerne deltog i arbejdet i klubben ved at de fik adgang til de virtuelle platforme som de unges omgås på. De deltog i børnenes lukkede grupper på en særlig platform, Discord, og de deltog i mindre gruppesessioner, som man afholdt ved hjælp af zoom. Volontørerne kunne også byde ind med aktiviteter, for eksempel præsentation af sig selv og præsentation af forskellige ting i Tyskland. En af volontørerne lavede et kreativt værksted.

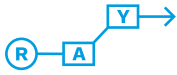
Da det blev muligt for klubberne at åbne for 4. klasserne, samtidig med at resten af børnene fortsat skulle blive hjemme, gav det medarbejderne en stor udfordring. Først prøvede man om man kunne inddrage de hjemsendte elever ved at lave et digitalt link fra klubben til dem der sad derhjemme, men det fungerede ikke. Man var derfor nødt til at arbejde i to spor.

Et konkret eksempel på dette er børnene fik lov til at komme hen til klubben og hente pakker med aktivitetskit, som de kunne lave derhjemme. Det kunne for eksempel være et bagekit. Når opgaven var udført, skulle der uploades billeder af det bagte.

På samme måde forsøgte medarbejderne at fastholde kontakten til volontørerne ved at man sendte pakker hjem til dem med små aktivitetskit, hvor de også kunne uploade billeder. Man sendte også påskepakker til volontørerne. Man gjorde meget for at volontørerne fik mulighed for at føle sig integrerede.

På et tidspunkt spredes der information i gruppen om at andre volontører faktisk bliver lukket ind i landet af grænsepolitiet, så de fire volontørerne beslutter at tage af sted. Det lykkedes de fire unge at komme ind i Danmark i starten af april.

Efter ankomsten bliver volontørerne sat i karantæne i en lejlighed i et feriecenter, og de bliver også del af de testprocedurer, som er et fast indslag i klubbernes aktiviteter.

I modsætning til tidligere var de unge volontører velforberejede da de ankom. Projektlederen anslår at størstedelen af forberedelsen til projektet er blevet afviklet i ventetiden. Det drejer sig om 80 % af den forberedelse, der ellers skulle være sket efter ankomsten.

Efter gennemført karantæne bliver de unge integreret i arbejdet, som bl.a. også indebærer at de skal aflægge relativt lange transportafstande på mellem tyve og tredive kilometer.

Selve opstarten gik meget nemt, da volontørerne kendte medarbejderne på forhånd og børnene også var bekendte med volontørerne.

Evalueringen af opstarten viste at man skal holde fast i at bruge de digitale medier til at introducere volontørerne, så man kan lave en bedre introduktion inden ankomsten.

For de unge volontører betyder det også en større tryghed inden ankomsten. Der er meget nyt og anderledes for de udenlandske unge ved den måde man arbejder med børn og unge i Danmark.

Den lære man har draget af dette atypiske projekt er at denne overgang kan formidles bedre ved at man benytter sig af de digitale medier før ankomsten.

Det er Tina Tranekær Pehrsons vurdering at forløbet som helhed har været godt for de unge. Ganske vist har de unge været usikre på grund af uvisheden om hvorvidt projektet i det hele taget blev til noget. De har også været usikre over om der overhovedet kom et forløb ud af det som kunne give et udbytte.

Nogle af de unge var meget påvirkede af denne uvished. På den positive side tæller så at da de unge endelig kom frem og tog del i projektet, så var de velkendte og samtidig meget motiverede for at komme i gang.

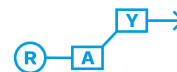
Som helhed har projektforsløbet også vist hvilken betydning den fysiske tilstedeværelse har for projektet. Den fysiske oplevelse af opholdet indeholder så mange aspekter, der er knyttet til det konkrete sted. Disse aspekter kan ikke tilvejebringes udelukkende ved digital interaktion, så der er ikke basis for at fjerne den fysiske interaktion og den konkrete tilstedeværelse. For de unge er det i høj grad gennem den konkrete fysiske tilstedeværelse, med alle dens mangefacetterede aspekter, at den helt konkrete kulturforståelse tilegnes. Det sker igennem den daglige interaktion på stedet, både i arbejdet i klubberne og igennem de unges møder i fritiden.

Erfaringen fra dette projektforsløb har været at de digitale medier kan bruges bedre i forhold til at forbedre introduktionen af de unge til projektet, men at de digitale medier nok ikke vil få en større plads i selve projektforsløbet. Her vil man ikke ændre ved hvordan man hidtil har arbejdet. Her har den coronapåtvungne digitale arbejdsform ikke ført nye metoder med sig som kunne erstatte den hidtidige arbejdsform.

5.4.1. VOLONTØRERNES OPLEVELSE OG VURDERING

De unge volontører er blevet spurgt om deres forventninger til udbyttet af det projekt som de havde meldt sig til.

Freya fortæller at hendes forventninger til projektet var at udforske den danske kultur og at lære noget om livet i Danmark. Hendes ønske var også at lære nye mennesker at kende og at skabe nye venskaber. Hun siger, at hun tror at venskaber ikke kender grænser, og at den gensidige udveksling udvider horisonten hos begge parter.

Freya havde også en forventning om at tilegne sig lidt af det danske sprog. Tillige var hendes forventning at hun blev i stand til at kunne løse nye opgaver, samt at hun kunne rejse hjemmefra og klare sig langt hjemmefra.

Christopher forventede først og fremmest at få større erfaring med at leve i fremmede omgivelser og at få mulighed for at indleve sig i det fremmede. Han ville også opdage den fremmede kultur, samt drage fordel af at arbejde i det fremmede, herunder drage nytte af de samtaler og diskussioner der følger med at arbejde med nye mennesker.

Han så også frem til at kunne få indblik i hvorledes danske børn vokser op, og på dette område at kunne drage en sammenligning med tyske børns forhold.

For Stella var de mange nye udfordringer det primære udbytte som hun forventede sig af projektet. Hun er også opmærksom på sprogbarrieren og føler et stort ansvar, både i forhold til børn og ansatte. Hun siger at hun forventer at lære nye sider af sig selv at kende ved at lære en ny kultur at kende.

Endelig havde Adrian forventning om at kunne udfolde sin kreativitet i arbejdet med børn og unge. Desuden så han med glæde frem til at kunne få lejlighed til at udtrykke sig på engelsk, men også at han måske kunne lære lidt dansk. Disse ting er summen af udveksling for ham.

For volontørerne var nedlukningen en streg i regningen, og de reagerer såvel følelsesmæssigt som rationelt.

Freya fortæller at hun blev skuffet og ked af det, selvom hun jo havde forståelse for hvorfor nedlukningen var nødvendig. Hun havde glædet sig til at rejse til Danmark, så derfor var det en stor skuffelse pludselig at se alting lukket ned og blive hensat i en uvis venteposition.

Christopher fortæller ligeledes at han var frustreret og han havde svært ved at forstå hvorfor det var nødvendigt at lukke grænsen. Han mener at testning kunne have rådet bod på det problem der var. Han kunne heller ikke forstå hvorfor det ikke blev anerkendt som et anerkendelsesværdigt formål at skulle i volontørtjeneste.

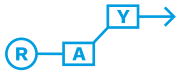
For Stella var der ikke så mange overvejelser om hvorfor der blev lukket for grænsen. Hun blev sur og skuffet, men uden at det var rettet mod nogen. Hun håbede blot at det hurtigt ville gå over.

Derimod oplevede Adrian grænselukningen som et chok, og den stadige forlængelse af nedlukningen fik ham til at tvivle på om det nogensinde ville lykkes for ham at komme af sted.

På grund af grænselukningen var de unge henvist til at sidde i en venteposition. Oplevelsen af tiden i uvished og afventning gav sig også forskellige udtryk hos de unge.

Freya fortæller at hun fandt at ventetiden var lang og udsigtsløs, fordi der ikke var meget at tage sig til. Det var opmuntrende at have de ugentlige telefonsamtaler med projektlederen. Omvendt bidrog det til skuffelsen, når nedlukningen løbende blev forlænget.

Christopher oplevede situationen som usikker, for ville det overhovedet lykkes at komme af sted. Så han overvejede om han hellere bare skulle søge ind på universitetet i stedet, eller om han skulle søge et arbejde. Det veg han dog tilbage for, for han ventede hele tiden at det ville blive muligt at rejse.

Stella fortæller at i ventetiden var onlinekontakten med praktikstedet vigtig, fordi det gav kontakt og aktivitet i dagligdagen. Det var godt at lære alle at kende, siger hun, og det var godt at kunne få lejlighed til at tænke over opgaver til børnene. Men, siger hun, det var naturligvis ikke helt det samme.

Adrian fandt det ligeledes motiverende at have den løbende kontakt med praktikstedet. Han blev dog også vred over indrejseforbuddet, og han fortæller at den fælles vrede var grunden til at gruppen besluttede at skrive et brev til politikerne.

Når man går lidt i dybden med hvorledes de unge oplevede den digitale kontakt med projektledelse og praktiksted i ventetiden, tegner der sig et billede af at den var væsentlig for at de unge bevarede troen på at projektet kunne blive virkelighed, og at det var værd at holde ud.

Freya fremhæver den ugentlige kontakt som meget betydningsfuld. Det var en vigtig støtte og medvirkende til at man ikke følte sig efterladt alene, siger hun.

Christopher siger at kontakten skabte håb, men at den ikke udgjorde et alternativ. Han siger at han ikke vil anbefale rent digitale projekter. Lad være med at tro at det er en fremragende idé at lave rent digitale projekter, siger han.

Stella fandt ligeledes onlinekontakten meget nyttig, fordi det til tider var svært at bevare motivationen i den lange ventetid. Hun fremhæver at det ikke mindst var kontakten med børnene der gav hende håb og overskud til at forblive i projektet.

Endelig fortæller Adrian at den regelmæssige kontakt med projektet via bl.a. Facebook og Messenger skabte en form for dobbeltliv, fordi man samtidig havde kontakter både i Danmark og Tyskland. Men, understreger han, onlinekontakten var vigtig, fordi den var medvirkende til at man følte sig velforberedt inden ankomsten til projektet.

Som nævnt erfarede de unge at det på trods af hvad der stod om frivilligt arbejde i reglerne om anerkendelsesværdige formål med indrejse, var lykkedes for andre unge i på samme program at blive lukket ind i landet af det danske grænsepoliti. Det var imidlertid ikke problemfrit at træffe beslutning om at rejse, for der var en risiko for at de unge ville blive afvist ved grænsen. Når de unge er blevet spurgt om hvilke tanker de gjorde sig i forbindelse med rejsen til Danmark, afslører svarene da også nogle overraskende aspekter.

Freya fortæller at beslutningen om at rejse blev truffet efter at det rygtedes at det var lykkedes for andre at blive lukket ind i landet. Beslutningen om at rejse blev truffet, men det var ikke uden en vis frygt for at det kunne gå galt og de ville blive afvist ved grænsen. Efter den lange ventetid var man dog villige til at løbe risikoen.

På den anden side skabte beslutningen også stor begejstring. Da man så fik lov til at passere grænsen, voksede glæden yderligere. Man glædede sig over at det endelig var lykkedes at komme af sted, og ikke mindst glædede man sig, for havde man ikke selv taget initiativet, var der nok gået endnu længere tid inden det var blevet muligt at rejse.

For Christopher var den største udfordring selve det at krydse grænsen. Han følte sig som en illegal indvandrer. På den anden side, siger han, var det jo ikke ulovligt, men man risikerede at blive afvist og at måtte rejse tilbage.

Hele situationen har skabt en skuffelse hos ham over EU. Han havde ikke forventet at det kunne komme dertil at der igen kom lukkede grænser inden for EU.

For Stella var det ikke selve rejsen der optog hende, men det at det kom meget pludseligt at hun skulle af sted. For selvom hun vidste at hun skulle rejse på et tidspunkt, så var der en masse ting der meget hurtigt skulle på plads.

Samtidig opstod der også lidt usikkerhed om hun ville falde godt til, og så tænkte hun også over om coronaen kunne blive et problem når hun kom frem.

Adrian har ikke andre kommentarer end at det også var på tide at man kom af sted, for tiden løber hurtigt, for der var allerede gået meget tid med at vente.

Endelig ankommet, mere end fire måneder senere end forventet, er spørgsmålet så hvordan det oplevedes endelig at være kommet til Danmark og at være en del af projektet.

Freya fortæller at hun bare var glad over at være i Danmark og at kunne lave frivilligt arbejde. Hun føler sig privilegeret over at man ydermere får kost, logi og lommepenge af projektet. Samtidig glæder hun sig over arbejdet, og over at arbejde sammen med de faste medarbejdere i klubben. Så hun er helt igennem tilfreds og lykkelig over at være i Danmark og over at være med i projektet.

Christopher og Adrian giver ligeledes udtryk for at de nyder at være i Danmark og at være med i projektet, selvom Adrian siger at der var meget man lige skulle vænne sig til i begyndelsen.

Coronaepidemien var årsagen til at de unge volontører fik deres projektforløb slået i stykker, og den har præget deres dagligdag før og mens de ventede på at kunne tage del i projektet. Den satte også fortsat sit præg på hverdagen efter at de kom frem til projektet, bl.a. havde klubberne selv testfaciliteter.

Det er derfor nærliggende at bede de unge sammenligne hvordan man ser på og håndterer coronaen i Tyskland og Danmark.

Freya giver udtryk for at hun var overrasket over hvor let der blev taget på coronaen i Danmark. Hun siger blandt andet at hun havde svært ved at tage de danske protester mod forholdsreglerne alvorligt, for i Tyskland havde hun oplevet en meget tidligere og mere omfattende maskepligt, og der havde været natlige udgangsforbud, og perioder hvor man kun måtte foretage indkøb efter forudgående tidsbestilling.

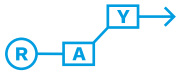
Christopher har ligeledes det indtryk at der er store forskelle imellem de to lande. Han oplever en større mistillid til håndteringen af coronaen og til spørgsmålet om vaccination i Tyskland end i Danmark, men medgiver på den anden side at han kun orienterer sig i tyske medier.

Stella har indtryk af at alt er mere velorganiseret i Danmark, specielt fremhæver hun testsystemet. Hun har heller ikke indtryk af at der er lige så mange modstandere af forholdsreglerne i Danmark som i Tyskland.

Endelig fortæller Adrian, at han undrer sig over at så mange i Danmark bruger stofmasker, men ellers er det hans indtryk at man har godt greb om tingene i Danmark.

Både Stella og Adrian mener at størrelsesforskellen på de to lande kan være med til at forklare forskellene imellem dem.

Volontørerne har været tvungne til at benytte digitale kommunikationsmidler for at være i kontakt med projektet. Inden de kom frem, har de også interageret med medarbejderne i klubberne, og til en vis grad børnene, via digitale redskaber.

Volontørerne har derfor fået et førstehåndskendskab til forskellen på at arbejde og samarbejde via digitale platforme og gennem den sædvanlige personlige omgangsform.

Freya siger at hun anerkender at det digitale hjalp hende til at komme igennem nedlukningsperioden, men at det for hende altid kun vil være et alternativ. Hun medgiver at havde den digitale mulighed ikke været der, så ville hun sikkert have følt sig meget ensom. På den anden side ville det have været meget anstrengende udelukkende at omgås digitalt.

Hun fremhæver at det først var efter at man mødtes fysisk at man egentlig lærte hinanden at kende, og, tilføjer hun, det er først i den fysiske omgang at man får alle aspekter af situationerne og personerne med. Når mødet tilmed finder sted mellem personer fra forskellige lande og som har forskellige sprog, er det fysiske møde så meget vigtigere. Ved at være på stedet, får man alle aspekter af det sted man opholder sig med i det billede man danner sig.

Christopher vil ikke afskrive det digitale, men mener at det giver en mere indskrænket kommunikation. For ham er det kun i det fysiske møde at man får det fulde billede af den person man samarbejder med.

Stella mener at det digitale kun skal bruges som en nødløsning. Hun siger at det på ingen måde kan erstatte den personlige kontakt mellem mennesker. Selvom de teknologiske muligheder er omfattende, så kan de ikke erstatte de relationer der skabes i den personlige kontakt, siger hun.

På den anden side fremhæver Adrian at den digitale kontakt bevirkede at man allerede var i øjenhøjde med kollegerne da man kom frem. Men selvom de digitale møder havde stor betydning, er det personlige møde det vigtigste. Den lære han har draget af brugen af digitale medier i projektet er at det giver mening at bruge de digitale medier til at forberede sig inden projektets start.

Den del af projektet hvor de studerende var fysisk til stede blev stærkt forkortet, og på trods af den kreative brug af online medier til at erstatte fraværet af fysisk tilstedeværelse i den første del af projektperioden, så står oplevelsen tilbage af at der har været tale om et forkortet projekt. Christopher fremhæver således at det var en stor glæde at det blev muligt at forlængelse projektperioden lidt, for han syntes ikke at der var tid nok til at nå målene inden for den reducerede tid man havde på praktikstedet.

5.5. SAMMENFATNING

Det første case study handler om E-læringsprojektet, et samarbejde mellem partnere i Danmark, Sverige og England. Projektet var rettet mod at udvikle digitale redskaber til unge med særlige behov, og brugen af digitale redskaber og kommunikation på digitale platforme var således allerede en del af konceptet.

Projektets erfaringsdannelse har primært været indhentet i forhold til hvorledes unge med forskellige udfordringer mestrer de digitale medier, samt hvilken læring de har opnået igennem projektet.

Helt basalt har læringen været at der ikke må stilles for store forventninger til deltagernes digitale forudsætninger, ligesom det ikke må undervurderes hvor store vanskeligheder deltagerne har med at tilegne sig færdighederne.

Det har ligeledes været en erfaring at der skal differentieres mellem de forskellige brugergrupper i forhold til læringsstrategier og læringsudbytte. Omvendt har det også været erfaringen at redskaber som er gængse hos nogle brugergrupper med stor fordel kan tages i anvendelse hos andre.

Endelig har projektet gjort den erfaring at fysisk interaktion ikke kan erstattes af digital interaktion. Den fysiske interaktion vil altid have sin fortrinsstilling som socialt medie.

Den digitale interaktion har derimod stærke kvaliteter som supplement til den fysiske, da den kan kompensere de forskellige behovsudfordringer som brugergrupperne har.

Den giver også mulighed for peer-support i situationer hvor direkte støtte ikke er mulig, hvilket for eksempel var tilfældet hvor personer med kognitive udfordringer sad isolerede under coronanedlukningen, og derfor ikke kunne få den støtte til informationsforarbejdning, som de var vant til.

Den digitale interaktion på virtuelle platforme kan ligeledes øge tilgængeligheden for personer der tilhører små og samtidig geografisk spredte brugergrupper, idet brugen af digitale medier gør det muligt at kompensere for det afstandsbestemte tidsforbrug som den fysiske interaktion ville medføre. Derved bliver deltagelse en mulighed uden transportomkostninger og transporttid.

Det internationale samarbejdsprojekt havde til formål at afdække viden og intraprenørskabskompetencer hos studerende og unge medarbejdere i de kreative brancher. Coronasituationen slog projektet ud af kurs. Første del af projektet var en surveybaseret vidensafdækning, som skulle følges op af faglige læringsmoduler. Projektet knækkede imidlertid over, da nedlukningen gjorde det vanskeligt at skabe kontinuitet mellem surveydeltagelsen og deltagelsen i læringsmodulerne.

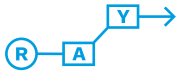
Nedlukningen gjorde det yderligere nødvendigt at flytte arbejdet med læringsmodulerne fra traditionel lokalebaseret læringsaktivitet til hjemmebaseret læring via digitale medier. Omlægningen skabte store problemer, idet den hidtidige umiddelbare og direkte instruktørstøtte blev til en tidsforsinket og medieformidlet støtte. Det u hensigtsmæssige kunne umiddelbart måles på frafaldet, der var større end sædvanligt.

Omvendt betød den større aktivitet på de digitale platforme at projektet blev eksponeret hos potentielle deltagere, som dog ikke var en del af den definerede målgruppe. Det situationsbetingede frafald og den bredere eksponering endte dermed med at inkludere en bredere deltagergruppe end planlagt. Der var tilmed tale om generelt mere motiverede deltagere.

Projektet har ikke draget erfaringer af den påtvungne brug af online platforme der har ændret ved vurderingen af arbejdsformen. Man har ikke fundet nye brugbare arbejdsmetoder. Tværtimod er man blevet bestyrket i den fysiske interaktions betydning for gennemførelse af konkrete læringsaktiviteter.

Volontørprojektet er et klassisk projekt med mange års erfaring, hvor unge fra forskellige europæiske lande arbejder som frivillige i lokale ungdomsklubber. På grund af nedlukningen oplevede projektet først forsinket opstart, kun at kunne rekruttere deltagere fra et enkelt land, og derefter at deltagerne ikke måtte rejse ind i landet.

Projektet valgte derefter at bruge de digitale medier aktivt og kreativt. For det første blev onlinemedierne brugt til introduktionen af de nye deltagere, en aktivitet som normalt ellers først fandt sted efter projektdeltagernes ankomst. Derefter brugte man onlinemedierne til at holde kontakt til deltagerne, og ret hurtigt også til at skabe et interaktivt forum deltagerne imellem.

Endelig brugte man onlinemedierne til at skabe en virtuel interaktion mellem volontørerne og klubmedarbejdere, og mellem volontørerne og børnene i klubben. Dette kunne ikke erstatte den normale volontøraktivitet, men det kompenserede for det tab af projekttid, som nedlukningen medførte. Da deltagerne kom frem, var introduktionsperioden til dels overstået.

For volontørerne var brugen af de digitale medier i venteperioden en vigtig livline, der gjorde at de ikke mistede troen på at projektet i sidste ende ville blive til noget. Den var også medvirkende til at volontørerne selv var initiativtagere, således at det faktisk lykkedes dem at komme frem til projektstedet hurtigere end projektstedet havde anset det for at være muligt.

Heller ikke i dette projekt har erfaringen med brug af digitale medier været at de kan erstatte den fysiske aktivitet. Man har imidlertid draget nyttige erfaringer som tages i brug fremadrettet. Det drejer sig om introduktion og kontaktskabelse, som fremover vil gøre deltagerne mere velforberejede og bedre informerede, når de kommer frem og kan tage del i det væsentlige, det fysiske møde.

6. AFSLUTNING

Da den nye coronavirus covid19, fra et være et skræmmende men eksotisk fænomen i den kinesiske storby Wuhan, i løbet af få måneder blev en meget konkret og ikke mindre skræmmende realitet i Danmark, ændredes virkeligheden for danske unge og deres samfundsmæssige udfoldelsesmuligheder fra det ene øjeblik til det næste.

Det fik også alvorlige konsekvenser for den internationale ungdomsudveksling. Projekterne bygger på tværnational personlig kontakt. Det var ikke muligt på grund af nedlukningen af samfundene som følge af spredningen af coronavirus covid19. Udfordringen for de internationale udvekslingsprojekter var at tage elektroniske redskaber i brug som erstatning for den direkte fysiske kontakt. Igennem tre casestudier er det undersøgt hvilke erfaringer der er gjort i den forbindelse, og om der er gjort erfaringer der kan drages nytte af når projekterne atter kan gennemføres som vanligt.

Men først en kort sammenfatning af de forandringer der blev udløst af covid19.

Onsdag d. 11. marts 2020 annoncerede statsministeren med to dages varsel en omfattende nedlukning af Danmark på grund af det hastigt stigende antal smittede med den nye coronavirus covid19.

Det fik store konsekvenser for alle dele af samfundslivet, således også for unges hverdagsliv og aktiviteter. De unge oplevede at uddannelse og fritidsliv lukkede ned, tillige med muligheden for socialt samvær i kendte former, idet der også blev indført begrænsninger i hvor mange der måtte forsamles uden for det private hjem.

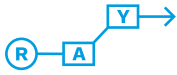
Hvad der i første omgang drejede sig om en to ugers hjemsendelse af elever og studerende på skoler og uddannelsesinstitutioner, samt lukning af indendørs kultur- og fritidstilbud i offentligt regi og i frivillige foreninger, blev til en langvarig proces, der var kendetegnet af perioder med mulighed for aktivitet og perioder med nedlukning. Det er en proces der i slutningen af 2021 endnu ikke helt har fundet sin afslutning, idet der fortsat er personer der bliver smittet med corona virus.

Det havde også stor betydning for de unges hverdagsliv at det ikke blot var deres institutionelle aktiviteter der blev berørt. Forsamlingsforbuddet, såvel indendørs som udendørs, var i perioder var så lavt som på fem personer. Det ramte de unges daglige mødesteder, og større begivenheder, som musikfestivaler og lignende arrangementer, blev aflyst. På visse udendørs arealer, såkaldte hot spots, blev der tilmed indført midlertidige opholdsforbud. Der blev dog på intet tidspunkt indført udgangsforbud i Danmark.

Den internationale ungdomsudveksling var derudover berørt af at stort set alle lande indførte restriktioner i muligheden for indrejse. Det betød i praksis en lukning af grænserne, så indrejse kun var mulig for de ganske få persongrupper, der varetog samfundsnødvendige opgaver. Restriktionerne for grænsepassage gennemløb også perioder med forstærkning og afsvækning i overensstemmelse med smittesituationen.

For de europæiske udvekslingsprojekter, der foregik i regi af Erasmus+ programmet, betød nedlukningen at projekter måtte sættes i stå, at de ikke kunne sættes i gang, eller at de helt eller delvis måtte overgå til at blive gennemført som en online aktivitet.

Formålet med denne rapport er at belyse nogle af konsekvenserne for det frivillige internationale ungdomsarbejde af nedlukningen af det danske samfund som følge af covid19 virus.

Der er et særligt fokus i rapporten på hvorledes nedlukningen blev oplevet af projektledere og projektdeltagere i internationale udvekslingsprojekter, ligesom der ses på hvilke strategier der blev udviklet for at imødegå konsekvenserne af nedlukningen.

Rapporten bygger på små casestudies omfattende tre projekter baseret på international udveksling. Det fælles for projekterne er at de har været støttet af EU's programmer til støtte af europæisk ungdomsudveksling. Konkret har det været tale om programmer støttet af Erasmus+ Ungdom eller Det Europæiske Solidaritetskorp.

Rapporten indgår som et led i et forskningssamarbejde der gennemføres af netværket RAY – Research-based analysis of European youth programmes. Det er et samarbejde mellem de europæiske nationale kontorer der administrerer Erasmus+ Ungdom og Det Europæiske Solidaritetskorp. Udover at gennemføre sådanne tematiske forskningsprojekter, der belyser forskellige aspekter af den internationale ungdomsudveksling, så foretager RAY en løbende monitorering af projekterne.

I rapportens første del blev der givet en oversigt over situationen i Danmark og konsekvenserne for unges uddannelse og fritid. Der blev desuden givet en kort introduktion til forskningen i konsekvenserne for børn og unge i Danmark af coronanedlukningen.

Forskningen i coronaens konsekvenser for børn og unge har primært fokuseret på nedlukningen af undervisnings- og uddannelsesinstitutionerne. Fokus har meget naturligt været på at undersøge dels de læringsmæssige forhold, dels de sociale. Transformationen af læringsmiljøet fra et socialt institutionsbaseret rum til det private hjem har virket forskelligt. Børn og unge fra læringsstærke familier har klaret situationen vel, måske lige frem bedre, da forældrene var mere til rådighed end sædvanligt. Omvendt blev børn og unge fra læringsvage miljøer stillet i en mere vanskelig situation end før coronaen.

I forhold til den sociale dimension har den væsentlige risiko været udviklingen af ensomhedsfølelser, men det har ikke været det gennemgående træk. Også på dette område har virkningerne været komplekse. Nogle børn og unge har også haft gavn af situationen, hvis det sociale tidligere har været oplevet som et pres.

Konsekvenserne for de unges fritidsliv er kun belyst på det organisatoriske niveau. Det frivillige ungdomsarbejde blev således ramt af nedlukning af aktiviteter, hvilket førte til medlemsfald. På den anden side trådte regeringen til med en økonomisk støtte som har været med til at bære organisationerne igennem krisen. På samme måde blev retningslinjerne for de internationale udvekslingsprojekter i Erasmus+ regi justeret, således at projekter og deltagere fik mulighed for at gennemføre projekterne med de begrænsninger som situationen nødvendiggjorde. Det indebar bl.a. justering af kriterierne for den økonomiske støtte og af rammerne for projekternes afvikling.

Forskningen viser at erfaringerne med at transformere fysisk interaktion til online interaktion har været mere eller mindre vellykkede. Der har været tale om en læringsproces. Der har både været store udfordringer, men der er også blevet udfoldet kreativitet, og der er sket nybrud. På den anden side står onlineaktiviteterne dog tilbage som en erfaring, der er sket på en nødtvungen baggrund. Genåbningen er ensbetydende med tilbagevenden til den fysiske interaktion, og det er for tidligt at sige om onlineaktiviteterne har sat sig varige spor.

I rapportens anden del berettes om rapportens tre casestudies. Der er et særligt fokus på hvilke konsekvenser det har når man er tvunget til helt eller delvis at erstatte fysisk interaktion med digital

kommunikation. Problemet er ekstra påtrængende i udvekslingsprojekter, der i meget høj grad er baseret på at unge mødes om et fælles projekt på tværs af nationale grænser og på tværs af kulturelle og sociale skel. Det er ydermere et højprioriteret aspekt i Erasmus+ Ungdom og Det Europæiske Solidaritetskorpsets at inkludere udsatte unge eller unge med særlige behov, det vil sige unge der har forskellige former for udfordringer, det være sig fysisk, kognitivt, kønsmæssigt, etnicitetsmæssigt, nationalt eller socioøkonomisk. Derfor har denne rapport også et fokus på denne problematik.

Det internationale udvekslingsarbejde blev ramt på flere måder, idet det både blev ramt af de nationale nedlukninger og af rejserestriktioner og grænselukninger.

Derfor blev introduktionen af online platforme til kommunikation og mødevirksomhed et af de afgørende redskaber til at holde liv i det arbejde, der blev sat i stå af de samfundsmæssige nedlukninger af den fysiske kontakt og mødevirksomhed.

Det første case study handler om e-læringsprojektet DA4YOU - et samarbejde mellem partnere i Danmark, Sverige og England. Projektet var rettet mod at udvikle digitale redskaber til unge med særlige behov, og brugen af digitale redskaber og kommunikation på digitale platforme var således allerede en del af konceptet.

Projektets erfaringsdannelse har primært været indhentet i forhold til hvorledes unge med forskellige udfordringer mestrer de digitale medier, samt hvilken læring de har opnået igennem projektet.

Helt basalt har erfaringen været at der ikke må stilles for store forventninger til deltagerne digitale forudsætninger, ligesom det ikke må undervurderes hvor store vanskeligheder deltagerne kan have med at tilegne sig færdighederne.

Man har ligeledes gjort den erfaring at der skal differentieres mellem de forskellige brugergrupper i forhold til læringsstrategier og læringsudbytte. Omvendt har det også været erfaringen at redskaber som er gængse hos nogle brugergrupper med stor fordel kan tages i anvendelse hos andre.

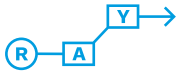
Endelig har projektet gjort den erfaring at fysisk interaktion ikke kan erstattes af digital interaktion. Den fysiske interaktion vil altid have sin fortrinsstilling som socialt medie.

Den digitale interaktion har derimod stærke kvaliteter som supplement til den fysiske, da den kan kompensere de forskellige behovsudfordringer som brugergrupperne har.

Den giver også mulighed for peer-support i situationer hvor direkte støtte ikke er mulig, hvilket for eksempel var tilfældet hvor personer med kognitive udfordringer sad isolerede under coronanedlukningen, og derfor ikke kunne få den støtte til informationsforarbejdning som de var vant til.

Den digitale interaktion på virtuelle platforme kan ligeledes øge tilgængeligheden for personer der tilhører små og samtidig geografisk spredte brugergrupper, idet brugen af digitale medier gør det muligt at kompensere for det afstandsbestemte tidsforbrug som den fysiske interaktion ville medføre. Derved bliver deltagelse en mulighed uden transportomkostninger og transporttid.

Københavns Projekthus var projektleder på et internationalt samarbejdsprojekt, der havde til formål at afdække viden og intraprenørskabskompetencer hos studerende og unge medarbejdere i de kreative brancher. Coronasituationen slog projektet ud af kurs. Første del af projektet var en surveybaseret vidensafdækning, som skulle følges op af faglige læringsmoduler. Projektet knækkede imidlertid over, da nedlukningen gjorde det vanskeligt at skabe kontinuitet mellem surveydeltagelsen og deltagelsen i læringsmodulerne.

Nedlukningen gjorde det yderligere nødvendigt at flytte arbejdet med læringsmodulerne fra traditionel fysisk tilstedeværelsesbaseret læringsaktivitet til hjemmebaseret læring via digitale medier. Omlægningen skabte store problemer, idet den hidtidige umiddelbare og direkte instruktørstøtte blev til en tidsforsinket og medieformidlet støtte. Det u hensigtsmæssige kunne umiddelbart måles på frafaldet, der var større end sædvanligt.

Omvendt betød den større aktivitet på de digitale platforme at projektet blev eksponeret hos potentielle deltagere, som dog ikke var en del af den oprindeligt fastlagte målgruppe. Det situationsbetingede frafald og den bredere eksponering endte dermed med at inkludere en bredere deltagergruppe end planlagt. Der var tilmed tale om generelt mere motiverede deltagere.

Projektets erfaringer med den påtvungne brug af online platforme har ikke ændret ved vurderingen af arbejdsformen. Man har ikke fundet nye brugbare arbejdsmetoder. Tværtimod er man blevet bestryktet i den fysiske interaktions betydning for gennemførelse af konkrete læringsaktiviteter.

Volontørprojektet på Brønderslev Ungdomsskole bygger på mange års erfaring. I projektet arbejder unge fra forskellige europæiske lande som frivillige i lokale ungdomsklubber. På grund af nedlukningen oplevede projektet først en forsinket opstart, dernæst kun at kunne rekruttere deltagere fra et enkelt land, og derefter at deltagerne ikke måtte rejse ind i landet.

Projektet valgte derfor at bruge de digitale medier aktivt og kreativt. For det første blev onlinemedierne brugt til introduktionen af de nye deltagere, en aktivitet som normalt ellers først fandt sted efter projektdeltagernes ankomst. Dernæst brugte man onlinemedierne til at holde kontakt til deltagerne, og ret hurtigt også til at skabe et interaktivt forum deltagerne imellem.

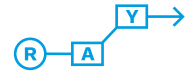
Endelig brugte man onlinemedierne til at skabe en virtuel interaktion mellem volontørerne og klubmedarbejdere, og mellem volontørerne og børnene i klubben. Dette kunne ikke erstatte den normale volontøraktivitet, men det kompenserede for det tab af projekttid, som nedlukningen medførte. Så da det endelig blev muligt for deltagerne at komme frem, var introduktionsperioden til dels overstået.

For volontørerne var brugen af de digitale medier i venteperioden en vigtig livline, der gjorde at de ikke mistede troen på at projektet i sidste ende ville blive til noget. Den var også medvirkende til at volontørerne selv var initiativtagere i forhold til at blive en del af projektet, idet de formåede at fremskynde deres rejse.

Heller ikke i dette projekt har erfaringen med brug af digitale medier været at de kan erstatte den fysiske aktivitet. Man har imidlertid draget nyttige erfaringer som tages i brug fremadrettet. Det drejer sig om introduktion og kontaktskabelse. Det vil fremover gøre deltagerne mere velforberejede og bedre informerede, når de kommer frem og kan tage del i det væsentlige, det fysiske møde.

Samlet set har nedlukningen været et socialt eksperiment som alle hellere havde været foruden. Den umage situation har dog vist at de digitale medier besidder større potentialer end man måske i det daglige har gjort sig klart. Det kreative potentiale er blevet udforsket, men ikke udtømt.

De digitale medier udstrækker rækkevidden og bredden i vidensspredningen, og de digitale medier overvinder tidsmæssige og geografiske barrierer. De digitale medier kan også understøtte den fysiske interaktion.

Derimod er erfaringen også at digitale medier ikke kan erstatte kvaliteten i den fysiske interaktion, som er grundpillen i de internationale udvekslingsprojekter. Samtidig er brugen af digitale medier ikke en gratis omgang. Her har erfaringen været at forhåndsviden ikke må tages for givet, men at inddragelse af digitale medier skal understøttes læringsmæssigt.

7. NOTER

- ⁱ <https://www.ft.dk/-/media/sites/ft/pdf/publikationer/haandtering-af-covid19-foraar-2020.ashx>
- ⁱⁱ <https://nyheder.tv2.dk/2020-07-31-se-tidslinjen-saadan-har-anbefalingerne-om-mundbind-aendret-sig>; <https://www.altinget.dk/artikel/faa-overblikket-her-er-alle-coronareglerne>
- ⁱⁱⁱ <https://coronasmitte.dk/nyt-fra-myndighederne/proces-for-tiltag-og-restriktioner/genaabning-af-danmark>
- ^{iv} EGMONT RAPPORTEN 2020, p. 9. https://www.egmontfonden.dk/sites/default/files/2020-08/Egmont%20Rapporten%202020_0.pdf
- ^v *Ibid.*, p. 10.
- ^{vi} *Ibid.*, p. 16.
- ^{vii} *Ibid.*, p. 38, der omtaler K. Wistoft, L. Qvortrup, J. Christensen, og A. Qvortrup, “Nødundervisning under coronakrisen – et elev- og forældreperspektiv”, Nationalt Center for Skoleforskning, 2020.
- ^{viii} <https://sund.ku.dk/nyheder/2021/01/unge-foeler-sig-mere-ensomme-under-nedlukning/>; jf. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/forskere-frygter-boelge-af-psykiske-problemer-efter-corona>
- ^{ix} <https://ventilen.dk/unge-alvorligt-ensomme-under-corona/>; <https://www.defactum.dk/aktuelt/nyheder/nyhedsarkiv/nyheder-2020/ny-analyse-om-ensomhed-de-unge-fylder-mest-i-statistikken/>
- ^x <https://www.berlingske.dk/samfund/halvdelen-af-alle-unge-foeler-sig-ensomme-i-dag-fortryder-mads-at-han-ikke>
- ^{xi} <https://altompsykologi.dk/2020/04/ung-og-alene-hvem-er-jeg-uden-mine-venner/>
- ^{xii} Helle Rabøl Hansen, Frederikke Knage, Penille Rasmussen og Dorte Marie Søndergaard: Savn, sårbarhed og socialitet blandt unge under Corona, i: *Forskning i unge og corona*, Egmont Fonden, p. 20-30. <https://www.egmontfonden.dk/sites/default/files/2020-08/Forskning%20i%20unge%20og%20corona.pdf>
- ^{xiii} *Ibid.*, p. 18.
- ^{xiv} *Ibid.*, p. 16.
- ^{xv} *Ibid.*, p. 22.
- ^{xvi} *Ibid.*, p. 23.
- ^{xvii} https://bupl.dk/artikel/forsker-om-unges-mistrivsel-paedagoger-er-afgoerende-i-corona-genaabning/?fbclid=IwAR2qV_5vbkJJUX-xcyULSYoIB-fCG8swTbz6iWhvQWh-XbRtwKBPphxjZQM, jf. <https://videnskab.dk/kultur-samfund/derfor-er-efterskolen-uundvaerlig-for-unge>
- ^{xviii} <https://www.folkeskolen.dk/1864058/mobbeforsker-saadan-kan-man-arbejde-med-faellesskaberne-online?fbclid=IwAR3Nh66wBwBUTgZlyuLB-PLoOtpfOhr8wbgtsaPkU7DPuJZjudH1fERhcvE>
- ^{xix} <https://dpu.au.dk/viden/corona/>
- ^{xx} <https://projekter.au.dk/uc-tid/>
- ^{xxi} “YOUTH IN THE TIME OF CORONAVIRUS – SURVEYING YOUNG PEOPLE’S FEELINGS, THOUGHTS AND EXPERIENCES DURING SCHOOL LOCKDOWNS (OCTOBER 12, 2020) Authors: Susanne Gannon, Jacqueline D’warte, Rachael Jacobs & Loshini Naidoo
- For just over three months from late June through to October 2020, we surveyed young people aged 15-19 about their feelings, thoughts and experiences through periods of online learning in Australian schools. As researchers concerned about educational justice and inclusion, we were inspired and guided by research led by Professor Dorte Marie Søndergaard in Denmark. Privileging the voices and perspectives of young people seemed particularly important when public discourse initially positioned young people as careless carriers of the virus. As our Danish colleagues

noted, beyond conventional learning outcomes, the sociality and relationality of schooling are central to young people's lives and their sense of belonging and becoming (Hansen, Knage, Rasmussen and Søndergaard, 2020). At this already 'intense, turbulent and challenging' time, how would young people experience the shutting down of these domains of social life? What other modes of sociality have opened for them? What were their perspectives on online learning, on themselves as learners? We drew our design from the Danish research, which comprised an anonymous online survey (or 'written interview') of open-ended questions, interviews by Zoom with individual students, and artefacts produced by students responding to the pandemic. While the Danish work provided a rapid response at the time of the shutdown, and was completed by the end of June, the Australian team secured university ethics approval on June 19 and opened the survey on June 23rd. The survey link was distributed and promoted via social media. It remains open at this link for Australian secondary school students aged 15 and over.

...

Why Denmark and Australia? Initially there were strong parallels between policy responses and experiences in both nations, however, over time, these diverged. Summer holidays began in Denmark, and in Australia, each state charted a different path through the pandemic. Victoria's COVID crisis led to sustained lockdowns while other states returned to near normal conditions. As we write, Denmark has been praised internationally for its cautious and sensible opening to the new school year < <https://www.cbc.ca/news/world/denmark-schools-covid-19-pandemic-1.5720508>> and Victorian students will be returning to school throughout October. In terms of preparedness for learning online, the OECD (Schliecher, 2020, p. 17, Fig. 4) notes that in both Denmark (1st of 31 countries) and Australia (3rd), there were already very high rates of preparedness of teachers in lower secondary years to frequently or always use ICTs for projects and class work prior to COVID-19." (Kilde: <https://educationunlimitedwsu.com/2020/10/12/youth-in-the-time-of-coronavirus-surveying-young-peoples-feelings-thoughts-and-experiences-during-school-lockdowns/>)

^{xxii} V. Pisinger m.fl., Sammen – hver for sig – hvordan tackler unge coronakrisen? Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2021, p. 11.

^{xxiii} *Ibid.*, p. 12.

^{xxiv} *Ibid.*, p. 15f.

^{xxv} *Ibid.*, p. 21ff.

^{xxvi} *Ibid.*, p. 27ff.

^{xxvii} <https://antropologi.ku.dk/ominstituttet/Nyheder/corona-nedlukningen-fik-unge-til-at-styrke-de-naere-relationer/>

^{xxviii} <https://coronakrisen.github.io/post3.html>

^{xxix} *Ibid.*

^{xxx} <https://hope-project.dk/#/#Ungdommen%20sat%20p%C3%A5%20pause>; jf. <https://www.buzzsprout.com/1430815/7554877-marie-catrine-og-hope-hvordan-har-de-unge-i-danmark-handteret-corona>

^{xxxi} Noemi Katznelson og Niels Ulrik Sørensen: Ung i en Corona-tid: Sociologiske refleksioner over corona-krisens konsekvenser og perspektiver for ungdomslivet i Danmark i: *Forskning i unge og corona*, Egmont Fonden, p. 31-48. <https://www.egmontfonden.dk/sites/default/files/2020-08/Forskning%20i%20unge%20og%20corona.pdf>

^{xxxii} *Ibid.* p. 31f.

^{xxxiii} <https://duf.dk/tilskud-og-puljer/covid-19-noedpulje>

^{xxxiv} <https://duf.dk/nyhed/69-millioner-til-genstart-af-foreningslivet>

- ^{xxxv} <https://www.dgi.dk/om/presse/presserum/seneste-nyt/dgi-vigtig-ny-hjaelpepakke-til-id-raetsforeningerne>;
- ^{xxxvi} (<https://duf.dk/nyhed/ungdomspanelet-for-unges-trivsel-overraekker-15-anbefalinger-til-regeringen>; https://duf.dk/fileadmin/user_upload/Editor/documents/Ungdomspanelet_s_anbefalinger_til_unges_trivsel_webudgave.pdf)
- ^{xxxvii} <https://duf.dk/nyhed/sammen-om-en-bedre-trivsel-for-unge>
- ^{xxxviii} <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/corona/idebank/udsatte-born-og-unge/trygge-faellesskaber-for-ensomme-unge>
- ^{xxxix} <https://www.kl.dk/forsidenyheder/2021/april/ny-kampagne-saetter-fokus-paa-ensomhed/>
- ^{xl} <https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2021/uddannelses-og-forskningsministeren-vil-styrke-unges-trivsel-med-trivselskaptajner-coronabuddies-og-platforme-for-faellesskaber>;
https://ufm.dk/publikationer/2021/filer/idekatalog_trivsel-og-faellesskab.pdf
- ^{xli} <https://duf.dk/arrangement/temamoede-hvordan-faar-vi-unge-med-tilbage-i-faellesskaberne>
- ^{xlii} <https://sm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2021/apr/90000-faerre-medlemmer-paa-et-aar-genstart-af-dansk-idraet-efter-corona-maa-ikke-skabe-a-og-b-hold>
- ^{xliii} <https://www.cefu.dk/emner/nyt-fra-cefu/aktivitetskalender/20-maj-online-konference-ungdommens-senfoelger-af-pandemien.aspx>
- ^{xliiv} <https://www.norden.org/da/begivenheder/folkemoede-paa-bornholm-udsatte-og-ensomme-unge-i-en-corona-tid>
- ^{xliv} <https://duf.dk/nyhed/nye-tiltag-i-sind-ungdom-faar-ensomme-unge-gennem-coronakrisen>
- ^{xlvi} https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/coronavirus-impact_en
- ^{xlvii} <http://www.easyerasmus.com/corona-virus-consequences-for-erasmus-and-european-solidarity-corps-mobility-activities/>
- ^{xlviii} *ibid.*
- ^{xlix} <https://youthnetworks.net/how-deal-covid-19-erasmus-projects/>
- ^l https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/coronavirus-faq-participants_en
- ^{li} <https://ufm.dk/uddannelse/tilskud-til-udveksling-og-internationale-projekter/erasmusplus/administrer-dit-tilskud/dokumenter-til-coronavirus-covid-19/coronavirus-covid-19-i-relation-til-projekter-med-tilskud-fra-erasmus>
- ^{lii} <https://ufm.dk/uddannelse/tilskud-til-udveksling-og-internationale-projekter/erasmusplus/administrer-dit-tilskud/coronavirus-covid-19-i-relation-til-projekter-med-tilskud-fra-erasmus>
- ^{liii} DUF's anbefalinger om internationalt samarbejde under corona: "DUF anerkender og har stor forståelse for, at COVID-19 får konsekvenser for de fleste projektaktiviteter både herhjemme og ude i verden. DUF står derfor også til rådighed med rådgivning og sparring og opfordrer til at man kontakter sin rådgiver hos DUF, hvis der opstår spørgsmål af enhver art. DUF er i dialog med Udenrigsministeriet i forhold til mulige løsninger på de konsekvenser, der må komme i forbindelse med COVID-19. Det er derfor også vigtigt at DUF er i stand til at danne et overblik over konsekvenserne for jeres projekter - herunder også projekternes økonomi.

DUF opfordrer til:

- At I løbende drøfter udviklingen og mulige konsekvenser for projektet med jeres partnere,
- At myndigheders anbefalinger altid efterkommes, og at I altid følger do no harm-princippet*
- At I skriver til jeres rådgiver og deler, hvad I oplever af konsekvenser i de kommende dage, uger og måneder,

- At I orienterer jeres rådgiver om justeringer i budgetter og implementeringsplaner, når I har et billede af det.

DUF er også meget interesseret i at høre fra jer, hvis I har fundet på en ny måde at organisere jer på, eller andre gode måder at fortsætte aktiviteter på under COVID-19.

***Do no harm:** Alle underDUFs pulje skal arbejde for, at program- eller projektaktiviteter ikke gør direkte eller indirekte skade i det pågældende land. Vi skal være ansvarlige i deres adfærd – også ude i verden.

FAQ

Må vi udskyde vores internationale projekter?

Ja, I har som udgangspunkt mulighed for at få udskudt både afrapporteringsfrist og afslutningsdato for jeres projekter. Dog opfordrer DUF til at gennemføre jeres aktiviteter via online platforme i det omfang, det er muligt og relevant. Kontakt jeres rådgiver hos DUF for at høre mere.

Må vi omlægge vores internationale aktiviteter, så de for eksempel primært vedrører coronakrisen?

Ja, I har som udgangspunkt mulighed for at omlægge jeres aktiviteter i det omfang, det er relevant og muligt, herunder også omlægge aktiviteten til at have fokus på coronakrisen og dens afledte effekter. Ændringer i aktiviteterne skal ske i overensstemmelse med retningslinjerne for den internationale pulje. Kontakt jeres rådgiver hos DUF for at høre mere.

Hvor langt ud i fremtiden kan vi forvente rejserestriktioner?

Det er fortsat uvist, hvornår det igen bliver muligt at rejse frit på tværs af landegrænser. DUF anbefaler, at I løbende orienterer jer hos Udenrigsministeriet.

DUF er i løbende kontakt med Udenrigsministeriet og andre relevante myndigheder med henblik på at skabe klarhed over, hvornår de nuværende rejserestriktioner forventes at blive ophævet.” (Kilde: <https://duf.dk/corona>)

^{liv} <https://duf.dk/nyhed/covid-19-fremmer-vidensdeling-og-faellesskab-paa-tvaers-af-landegraenser>

^{lv} <https://duf.dk/nyhed/unge-i-verden-goer-en-forskel-ogsaa-i-corona-tider>; <https://duf.dk/nyhed/dialog-paa-tvaers-af-lukkede-landegraenser-dialogambassadoererne-gaar-online-exclamation-mark>

^{lvi} <https://www.dapp.dk/partnerskaber/coronakrisen-har-styrket-frivilligheden-blandt-arabiske-unge/>

^{lvii} Intraprenørskab er innovation inden for eksisterende organisationer, jf. <https://i.sy-stime.dk/?id=c3668>